

ششمین کابینه تخصصی سرپرستان شبانه روزی

معاونت دانشجویی دانشگاه فرهنگیان
اداره کل برنامه ریزی خدمات و رفاه دانشجویی

باسمه تعالی

گاهنامه تخصصی سرپرستان شبانه روزی

گاهنامه تخصصی سرپرستان شبانه روزی

شماره ششم - شهریور ۹۸

صاحب امتیاز:

معاونت دانشجویی دانشگاه فرهنگیان

مدیر مسئول:

دکتر انصاری راد معاون دانشجویی دانشگاه فرهنگیان

مدیر اجرایی:

دکتر حبیب الله آقاخانی مدیر کل برنامه ریزی خدمات و رفاه دانشجویی

سر دبیر:

اسدالله امانیان سرپرست شبانه روزی پردیس شهید بهشتی خراسان رضوی

هیات تحریریه:

فرشته لطیف پور، زیبا قربانی پور، فریبا نوروش پور، مهری شهنشاهی،
اسدالله امانیان، نازیلا سادات ناصری، حمیده جعفری یزدی

با همکاری دانشجو معلم:

محمدبرزگر (دانشجوی پردیس شهید بهشتی خراسان رضوی)

معلمان،

پایه‌ریزان تمدن نوین، و جهادگران
در میدان کارزار با جهل و بی‌سوادی
هستند که برای جامعه و نسل جوان
آن، هویت‌سازی فرهنگی می‌کنند.

مقام معظم رهبری

۱۳۹۸/۰۲/۱۱

دانشگاه فرهنگی‌انسان از نگاه معاونت دانشجویی

دکتر پرویز انصاری راد

معاون دانشجویی دانشگاه فرهنگیان

دانشجویان متدین و پایبند به هویت ملی و تلاش و پیشرفت علمی آنان در فضای دانشگاه فرهنگیان با همراهی، هماهنگی و همکاری همه ارکان دانشگاه، مدیران، اساتید، کارکنان و سرپرستان شبانه روزی انجام می‌شود.

نهایتاً کسب توانایی علمی، صلاحیت حرفه‌ای، اجتماعی و اخلاقی دانشجویان لازمه شایستگی آنان است که امیدواریم با برنامه ریزی خوب این اهداف والا تحقق یابد.

معلمانی که قوه عاقله و تربیت معنوی را کسب می‌نمایند، باعث تربیت جوانانی با ایمان، با شرف، اهل اقدام، اهل تلاش، دارای اعتماد به نفس، حق‌پذیر و حق‌طلب که با مهربانی و گذشت رفتار می‌کند و فرزندان این مرز و بوم را در آینده تربیت می‌کنند.

معاونت دانشجویی به دنبال ایجاد شرایط محبت، خودباوری، امید و رضایت‌مندی دانشجو معلمان است که در این راستا تربیت

دانشگاه فرهنگیان بدلیل جایگاه آن در نظام تعلیم و تربیت کشور و مراکز دانشگاهی دارای اهمیت و ویژگی‌های خاصی است.

زیست‌مدار بودن دانشگاه فرهنگیان سبب می‌شود که زندگی دانشجویی را دانشجویان به صورت کامل در سراهای دانشجویی کنار هم‌کلاسی‌های خود تجربه کنند که در این تجربه زیسته، تربیت فرهنگی، اخلاقی و هویتی دانشجو معلمان فراهم می‌شود. تربیت

آیین استقبال از نو دانشجو معلمان

مقدمه

دانشگاه فرهنگیان به عنوان دانشگاه تربیت‌محور و زیست‌مدار با رسالت تربیت معلم فاخر نقشی بی‌بدیل و ممتاز در نظام تعلیم و تربیت جمهوری اسلامی ایران دارد. معلمانی که شایستگی‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای و معرفت‌معلمی را در آن کسب می‌نمایند تا با انگیزه، علاقه‌مندی، عشق معلمی، زندگی در دانشگاه، شاگردی استادان، منش و فن معلمی را تجربه کنند. در این مسیر شناسایی و جذب استعدادهای برتر برای حرفه مقدس معلمی بسیار با اهمیت است. اکنون که با استعانت از خداوند متعال و برنامه‌ریزی مناسب، این مهم محقق شده است؛ استقبال در شأن و شایسته از نودانشجومعلمان، با ایجاد تأثیرات مثبت روحی و معنوی در آنان زمینه ساز امید، شوق معلمی و حرکت به سمت خلاقیت و بالندگی در این عزیزان به عنوان مهم‌ترین سرمایه‌های انسانی وزارت آموزش و پرورش است. به همین منظور دانشگاه فرهنگیان، آیین استقبال از نو دانشجومعلمان را در استان‌ها برگزار می‌نماید.

لذا مراسم معارفه و آشنایی دانشجویان معلمان جدید با نهاد دانشگاه، از مهم‌ترین رویدادهای دانشجویی است و اهمیت این مرحله از زندگی اجتماعی و فرهنگی دانشجویان معلمان در بعد ورود به دانشگاه در آن است که زندگی و زیست دانشگاهی، شرایطی تازه و گاه فرصت‌هایی مناسب را پیش رویشان می‌گذارد تا فکر کنند، خوب بشنوند، تصمیم بگیرند و در نهایت حل مسأله کنند. این اتفاق مهم در زندگی دانشجو معلمان جدید، نیازمند برنامه‌ریزی دانشگاه، برای گذاری سالم، آرام و تدریجی

۳. رهسپار شدن: شناخت ظرفیت جوانان مستعد، کسانی که سد کنکور را پشت سر گذاشته و دانشگاه شریف فرهنگیان را انتخاب نمودند و مهبای رهسپاری به سوی آینده‌ای روشن و کسب قله‌های رفیع هستند. آن‌ها پای در راهی می‌گذارند که نیازمند همراهی، همدلی استادان و همکاران دانشگاه هستند.

اهداف

۱. پذیرش توأم با نشاط و طراوت دانشجو معلمان، در دانشگاه و ثبت خاطره‌ای ماندگار از آغاز تحصیل دانشگاهی.

۲. ایجاد انگیزه و رغبت به دانش‌جویی و نیل در سوی جنبه‌های مثبت اخلاقی و تربیتی در آغازین روز دانشجویی.

۳. تبیین چشم‌اندازی از آینده و تزریق امید به دانشجویان معلمان در ابتدای ورود به دانشگاه و زیست دانشجویی.

۴. دغدغه‌مند ساختن دانشجویان معلمان نسبت به نقش و جایگاه آن‌ها در نقشه علمی کشور، ترسیم افق تربیت معلمی و دانشوری نسبت معلمی و دانشوری با ارائه تصاویری از رخدادهای آینده به دانشجویان معلمان.

۵. تبدیل این مراسم به آیینی مدون با ساختار مفهومی مبتنی بر آینده‌نگری و هدف‌محوری و تلاش برای ثبت آن به عنوان یک رخداد مبارک و همیشگی در تقویم دانشگاهی.

عزیزان! ساختن تربیت‌محوری، مسؤولیت‌پذیری، تعهد و تلاش برای کسب شایستگی در دانشجو معلمان در راستای ایفای نقش مسؤولیت اجتماعی.

است. باید این گذار را به مثابه یک فرایند نگریست. فرایندی که دانشگاهی شدن را به عنوان یک هویت جدید در نودانشجومعلمان پایه‌گذاری کرده و آنها را در مسیر نهادینه سازی فرهنگ معلمی به سوی آینده‌ای راهی سازد که نتیجه اش ظهور انسانی فرهیخته، صالح و فرهنگ‌مدار در قامت معلم در طراز جمهوری اسلامی ایران باشد.

برگزاری مراسم آیین ورودی برای نودانشجومعلمان در راستای سه اصل اساسی شناخت، آینده‌نگری و رهسپار شدن است.

۱. شناخت: این اصل از دو جنبه صورت می‌گیرد: نخست، آشنایی با امکانات فیزیکی و سخت‌افزاری، مکان‌ها و خدمات دانشگاه برای تحصیل، پژوهش و زندگی در محیط دانشگاه و جنبه دوم، آشنایی فکری و ذهنی نودانشجومعلمان با آنچه که فرهنگ معلمی - دانشگاهی دانسته می‌شود. این شناخت دو سویه باعث می‌شود تا رفتار دانشگاهی، به‌سامان و متناسب با ارزش‌های مطلوب و پذیرفتنی دانشگاه شکل یافته و جاری شود.

۲. آینده‌نگری: این اصل در جهت ترسیم چشم‌اندازی از زندگی خواهد بود که از منظر دانشگاه، می‌توان تصور کرد. بی‌شک توانایی‌های علمی، فرهنگی و تربیتی دانش‌آموختگان دانشگاه در زندگی اجتماعی، حاصل زیست دانشگاه و کسب شناختی است که از این فرصت‌های ارزشمند، فراهم می‌شود. دعوت از نخبگان دانشگاهی، پیشکسوتان و استادان در آیین استقبال می‌تواند دانشجویان معلمان را در این مسیر کمک نماید.

ساختار برگزاری آیین استقبال

رئیس ستاد استقبال: رئیس دانشگاه فرهنگیان

دبیر و عضو ستاد استقبال: معاون دانشجویی

دبیرخانه ستاد استقبال:

مسئول دبیرخانه ستاد استقبال: مدیرکل برنامه‌ریزی، خدمات و رفاه دانشجویی
اعضای دبیرخانه: مدیرکل فرهنگی، مدیرکل مالی و مدیرکل طرح و برنامه

اعضای ستاد استقبال:

۱. مسئول نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
۲. معاون طرح و برنامه و توسعه منابع دانشگاه
۳. معاون نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت
۴. معاون پژوهشی و فناوری
۵. گمعاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی
۶. معاون فرهنگی و اجتماعی
۷. مدیرکل دفتر مرکزی حراست
۸. مدیرکل حوزه ریاست دانشگاه و روابط عمومی
۹. مشاور رئیس دانشگاه در امور بانوان

* تبصره: ساختار در استان‌ها به این صورت است:

رئیس ستاد استقبال: مدیریت امور پردیس‌های استانی

دبیر و مسئول دبیرخانه ستاد استقبال: معاون هماهنگی

اعضای ستاد استقبال:

۱. مسئول نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
۲. مسئول حراست
۳. رؤسای پردیس‌ها و مراکز تابعه
۴. نماینده اساتید دانشگاه
۵. نماینده شورای صنفی-رفاهی دانشگاه
۶. نماینده تشک‌ها

فرایند اجرا

زمان برگزاری آیین استقبال، از مورخ ۰۷/۰۷/۱۳۹۸ تا ۰۷/۱۰/۱۳۹۸، به صورت همزمان در استان‌های سراسر کشور

۱. برنامه‌ها با حضور و نظارت مدیران محترم امور پردیس‌های استانی و اتکا به ظرفیت‌های دانشجو معلمان فعال در حوزه‌های مختلف اعم از (تشک‌ها، کانون‌های فرهنگی، انجمن‌های علمی و هیأت‌های مذهبی و بسیج دانشجویی و شورای صنفی).

۲. تشکیل غرفه برای معرفی تشک‌ها، کانون‌های فرهنگی، انجمن‌های علمی و

هیأت‌های مذهبی و بسیج دانشجویی و شورای صنفی.

۳. بازدید مسئولان دانشگاه و اطمینان از آمادگی سراهای دانشجویی، محل طبخ غذا، کلاس‌ها، مراکز رایانه و سایر اماکن مورد استفاده دانشجویان.

۴. آیین برگزاری استقبال به صورت تفکیکی در پردیس‌ها برگزار شود.

۵. ساماندهی دانشجومعلمان در گروه‌های ۱۰ نفری.

۶. تعیین مسئول برای گروه‌های ۱۰ نفری که به عهده یکی از دانشجومعلمان سنوات بالاتر دانشگاه، محول خواهد شد.

۷. بازدید از بخش‌های دانشگاه که از این طریق، دانشجومعلمان با بخش‌های اداری، آموزشی، فرهنگی و فضاها و اماکن هویتی دانشگاه آشنا می‌شوند و توضیحات لازم به ایشان ارائه خواهد شد.

۸. فضای بیرونی برگزاری مراسم، با نشان‌های دانشگاهی آراسته شده و دانشجومعلمان از طاقی که قرآن بر آن نهاده شده است، گذر می‌کنند.

۹. پس از حضور دانشجومعلمان در محل برگزاری مراسم، با حضور رئیس، مسئولان و مدعوین آیین ورودی دانشجومعلمان به طور رسمی آغاز می‌شود.

۱۰. برگزاری اردوی تفریحی و بازدید از مناطق دیدنی و تهیه و توزیع بروشور معرفی آن استان.

۱۱. در ادامه، نشست توجیهی از اهداف، رسالت دانشجومعلمان در ایفای نقش معلم و دانشجوی آگاه، مسئول و فعال برای خدمت به جامعه برای حاضرین برگزار می‌شود.

۱۲. برنامه ریزی جهت صدور کارت دانشجویی و اسکن اثر انگشت دانشجویان جدید الورد در اتوماسیون تغذیه

۱۳. آشنایی دانشجو معلمان با قوانین آموزشی و آیین نامه آموزشی دوره کارشناسی پیوسته

۱۴. آشنایی دانشجو معلمان با قوانین و آیین نامه های انضباطی دانشگاه

۱۵. برنامه ریزی برای تشکیل پرونده و فایل سلامت برای دانشجومعلمان جدید الورد

۱۶. برگزاری کارگاه های روانشناختی و همکاری با مراکز مشاوره

برنامه آیین استقبال

۱. تلاوت قرآن و پخش سرود جمهوری اسلامی ایران

۲. آشناسازی دانشجومعلمان با وظایف

دانشجویی، هفته دفاع مقدس، ماه محرم و ...
۳. پیش بینی لازم جهت حضور والدین محترم نو دانشجومعلمان

۴. دعوت از خانواده معزز شهدا (شهدای تعلیم و تربیت)

۵. دعوت از استانداری، امام جمعه، فرماندار محترم، اساتید و پیشکسوتان تعلیم و تربیت استان و...

۶. آیین تصویر راه: در قالب ترکیبی از موسیقی ایرانی و کلام با هدف تقویت هویت ملی و آشناسازی دانشجومعلمان با وظایف دانشجویی و مجوز شورای موسیقایی (مدیر استان، مسئول نهاد، نماینده اساتید).

۷. آیین آوای دانشگاه: این بخش شامل ورود پرچم دانشگاه و پخش سرود ویژه دانشگاه است.

۸. سخنرانی رئیس دانشگاه فرهنگیان، نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی یا یک چهره ملی.

۹. معرفی استادان به نام و دانشجومعلمان شاخص و دارای رتبه برتر و تجلیل از آنان.

۱۰. آیین افق: در این بخش به صورت نمادین، به دانش آموخته دانشگاه فرهنگیان، با رعایت پوشش مناسب و در شأن و جایگاه فرهنگی از سوی رئیس دانشگاه، دانشنامه نمادین اعطا شده و تلاش می‌شود تا چشم‌انداز آینده به دانشجومعلمان با امید و نشاط، معرفی شود.

۱۱. اعطای نشان «آرم» دانشگاه فرهنگیان به دانشجومعلمان جدید به عنوان عنصری ارزشمند و یادگار ماندگار برای بهره بردن در آینده است که در اختیار آنان قرار گیرد.

۱۲. پرچم‌سپاری به نودانشجومعلمان: در فضای نمادین و شاداب، پرچم دانشگاه توسط نماینده دانشجومعلمان سنوات بالاتر دانشگاه به نماینده دانشجومعلمان ورودی جدید سپرده می‌شود.

۱۳. آیین یاد یاران: پس از پایان برنامه با حرکتی نمادین در حالی که پرچم جمهوری اسلامی ایران و پرچم دانشگاه و سپس استادان در جلو و دانشجومعلمان به تفکیک در پشت سر حرکت می‌کنند و بر سر مزار شهدای دانشگاه یا ... حاضر شده و با یاران شهید، بیعتی دوباره می‌بندند.

۱۴. آیین یادمان: با حضور مسئولان و دانشجومعلمان عکس یادگاری گرفته می‌شود.

۱۵. آیین نماز نجوای عاشقانه: پس از پایان برنامه و پخش اذان ظهر، هیأت رئیسه، استادان و دانشجومعلمان در صفوف به هم پیوسته در نماز جماعت دانشگاه شرکت می‌کنند.

سند تحول بنیادین در تربیت معلم

*** نویسنده اول:** فرشته لطیف پور: دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، سرپرست شبانه روزی سرای دانشجویی پردیس آیت اله کمالوند لرستان

*** نویسنده دوم:** زیبا قربانی پور، کارشناسی فلسفه، سرپرست شبانه روزی سرای دانشجویی پردیس آیت اله کمالوند لرستان

چکیده

اینکه معلمان در رشد و تحول علمی، فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی و... یک جامعه نقش و جایگاه خاصی دارند بر هیچ صاحب نظری پوشیده نیست. در حقیقت، این معلم است که پایه و اساس، توان علمی و صنعتی، اخلاقی و انسانی هر جامعه را پی ریزی می‌کند. در این راستا، تلاش برای بهبود کیفیت تربیت معلم و تجهیز هر چه کاملتر معلمان برای انجام وظیفه‌ی مقدسی که به عهده دارند، یک ضرورت اساسی است. یکی از مفاهیم کلیدی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، مفهوم شایستگی است. در بخش کلیات این سند، در تبیین مفهوم تعلیم و تربیت، رسیدن به مراتب حیات طیبه مستلزم کسب شایستگی‌های پایه دانسته شده است. منظور از شایستگی، مجموعه‌ای ترکیبی از صفات، توانمندی‌ها و مهارت‌های فردی و جمعی (نظیر تعقل، معرفت، ایمان، اراده و تقوا) ناظر به تکوین و تعالی هویت در تمام شئون زندگی و تمام مؤلفه‌های جامعه صالح است که متریان در جهت درک موقعیت خود و دیگران و عمل برای بهبود مستمر آن در راستای آماده شدن برای تحقق مراتب حیات طیبه باید آن‌ها را کسب کنند. با علم به اینکه، معلم شایسته شاگرد شایسته تربیت خواهد کرد، نظام‌های تربیت معلم را باید حساسترین و مهم‌ترین مؤلفه‌ی نظام‌های تعلیم و تربیت دانست. بدان جهت که موفقیت یا عدم موفقیت در تلاش‌های ناظر به ایجاد تحول در نظام آموزشی، بیش از هر چیز در گرو توانایی‌ها و قابلیت‌های حرفه‌ای معلمان، به عنوان کارگزاران و مجریان اصلی سیاست‌ها و برنامه‌های پیش‌بینی شده است. به عبارت دیگر ویژگی‌های محصولات نظام‌های تربیت معلم مشخص خواهد کرد که با ایجاد نوآوری تا چه اندازه می‌توان از راهبردها و رویکردهای سنتی در نظام آموزشی فاصله گرفت و در نتیجه به ارتقای کیفیت تعلیم و تربیت امیدوار بود. مراکز تربیت معلم محور تغییر و تحولات بنیادین آموزشی و تربیتی و علمی آینده‌اند و از این رو همواره مورد توجه و عنایت مسئولین و صاحب‌نظران بوده‌اند. بنابراین با الهام از دیدگاه امام راحل (ره) و مقام معظم رهبری، نقطه‌ی آغاز تحول بنیادین آموزش و پرورش را باید در مراکز تربیت معلم (دانشگاه فرهنگیان) دانست، چرا که آینده نظام تعلیم

و تربیت در این مراکز ترسیم می‌شود.

کلید واژه‌ها: آموزش و پرورش، معلم، سند تحول بنیادین، تربیت معلم

چشم‌انداز یادگیری در قرن حاضر و رسالت مراکز تربیت معلم: برای تحقق اهداف و سیاست‌های جدید و انتظارات مطرح‌شده در حوزه تعلیم و تربیت معلمان نیازمند مهارت‌های حرفه‌ای جدیدی هستند و برنامه‌های درسی مراکز تربیت معلم باید به گونه‌ای متحول شود که بتواند پاسخگویی چنین نیازی باشد. تربیت معلم باید نقش و جایگاه مطلوب خود را در جامعه بیابد و تنها در آن صورت است که می‌توان از آموزش و پرورش شایسته سخن به میان آورد. چراکه درخت تعلیم و تربیت با هر سازوبرگی که آراسته شود، پا نمی‌گیرد و ثمر نمی‌دهد، مگر اینکه نهال تربیت معلم با سازوکاری بایسته نشانداده شود. به این ترتیب، هر مقدار که در زمینه‌ی اعتلای مراکز تربیت معلم سرمایه‌گذاری شود، بازتاب مثبت آن به کل جامعه برمی‌گردد.

در مراکز تربیت معلم نقش مدرس به عرضه محتوای برنامه نمی‌تواند محدود باشد. زیرا برای تدریس تنها به علم و اطلاع نمی‌توان تکیه کرد. معلم را علاوه بر معلومات، ویژگی‌های خلقی و توانایی‌های فنی خاص لازم است. بنابراین در مراکز تربیت معلم آموزش و کارآموزی توأمان باید مطرح باشند. (معیری، ۱۳۶۴)

نظام آموزشی و تحولات امروز: تحول، یک فرایند تغییر است شامل تغییر فرهنگ‌سازمانی به‌سوی فرهنگی که در آن فرایندهای گروهی و جمعی نهادینه‌شده‌اند (بورک و هورن اشتاین، ۱۹۷۲) بزرگ‌ترین صاحب‌نظرانی است که تعاریف جدیدی از تحول در دهه ۸۰ ارائه داده است او می‌نویسد: اهداف تحول عبارت‌اند از: افزایش سازگاری بین ساختار، فرایندها و استراتژی‌ها، افراد و فرهنگ سازمان و ایجاد و توسعه راه‌حل‌های نو و خلاقانه در سازمان و توسعه توانایی‌ی نوسازی خویشتن در سازمان (خنفر، ۱۳۸۹)

مراد از تحول بنیادین در آموزش و پرورش فراهم آوردن زمینه تحول عمیق و ریشه‌ای، همه‌جانبه نظام‌مند و سیستمی، آینده‌نگر، مبتنی بر آموزه‌های و حیاتی و معارف اسلامی

و متناسب با فرهنگ اسلامی- ایرانی بوده است. (نویس، ۱۳۸۹)

سند تحول بنیادین به‌عنوان اولین سند کلان کشور در طول تاریخ حکایت از عزم جدی مسئولان در ایجاد تحول عمیق در نظام آموزشی دارد که بتواند زمینه‌ساز تحول در سایر دستگاه‌های جامعه باشد. وظیفه‌ی آموزش و پرورش تربیت نیروی انسانی متناسب با نیاز جامعه است آموزش و پرورش مبنای پایه، عدالت اجتماعی، پیشرفت و توسعه پایدار و استقرار انقلاب فرهنگی بوده است. اجرای سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش تمام برنامه‌ریزی‌ها، استفاده درست از نیروی انسانی، فضای آموزشی، امکانات، ساختاری، محتوا، تغییر و تحول در روش‌های آموزش معلمان، استقرار نظام ۳-۳-۶ می‌باشد. بنابراین سند تحول بنیادین به‌عنوان یک دستاورد و فرصت ارزشمند موجب ساماندهی فعالیت‌های آینده آموزش و پرورش می‌شود و از حرکات شتاب‌زده جلوگیری می‌کند.

نقش و جایگاه تربیت معلم در سند تحول بنیادین: مراکز تربیت معلم به‌عنوان نهادی رسمی که تربیت معلمان کشور را عهده‌دار است، بایستی خود را با نظام آموزشی پیشرفته هماهنگ نموده و همراه با پیشرفت جوامع و تحول آموزشی، که خود معلول تحول اجتماعی و تحول علوم و فناوری است، حرکت نماید، لذا هم کسب علوم و فنون جدید و هم آماده کردن معلمان و دانش‌آموزان برای مواجهه با نیازهای پیچیده‌ی خود، دیگر با روش‌های سنتی تدریس ممکن نیست، بلکه در سایه‌ی روش‌های آموزشی پیشرفته امکان‌پذیر خواهد بود. در مراکز تربیت معلم دانشجویان و نهایتاً در مدارس، دانش‌آموزان برای مواجهه با تحول شگفت‌انگیز بایستی مهارت‌های تفکر خلاق را برای تصمیم‌گیری مناسب و حل مسائل پیچیده‌ی جامعه فراگیرند تا بتوانند با تفکر نقادانه نه تنها در سطح ملی، بلکه در سطح جامعه جهانی مسائل را ارزیابی کنند و به همراه فراگیری علوم، انسان‌هایی با ارزش‌های والای انسانی، واقف به حقوق خود و دیگران و حافظ این حقوق، درست‌کار، بشردوست و دارای درک سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی می‌باشند. آموزش و پرورش کشور، دو عنصر اصلی آن یعنی، معلم و دانش‌آموز علاوه بر کمبودهای کمی، با فقدان برنامه و رویکردی

منابع

- خنیفر، حسین، (۱۳۸۹) مبانی تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش، دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش.
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
- معیری، محمد طاهر، (۱۳۶۴). مسائل آموزش و پرورش، انتشارات سپهر، تهران، چاپ اول.
- ملکی، حسن. (۱۳۹۳). ۳۰ مهارت زندگی ویژه جوانان و نوجوانان. تهران: انتشارات آییژ.
- مهر محمدی، محمود، (۱۳۷۹). مقدمه‌ی جنبش جهانی برای بهسازی تربیت معلم، انتشار: پژوهشکده تعلیم و تربیت وزارت آموزش و پرورش.
- مهر محمدی، محمود، (۱۳۷۹). بازاندیشی فرایند یاددهی - یادگیری و تربیت معلم، تهران: انتشارات مدرسه، چاپ اول.
- مهر محمدی، محمود، (۱۳۸۱). برنامه درسی، نظریات، رویکردها و چشم‌اندازها، تهران: انتشارات آستان قدس رضوی
- نوید، مهدی. (۱۳۸۹). مجموعه مقالات تدوین سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش، تهران: انتشارات مدرسه

است. مراکز تربیت معلم، اولین، اساسی‌ترین و مهم‌ترین محل آموزش معلمان آینده‌ی کشور هستند. بنابراین برای این‌که مبنای معلومات و توانایی معلمان آینده بر پایه‌ی صحیح گذاشته شود، باید امر آموزش در مراکز تربیت معلم به نحو صحیح برنامه‌ریزی و اجرا شود. نقش تربیت معلم، آماده ساختن همه‌جانبه‌ی فرد داوطلب برای بهتر انجام دادن امر آموزش و پرورش رسمی یعنی مدرسه‌ای کشور است. پس می‌توان گفت که کیفیت تعلیم و تربیت یعنی آموزش و پرورش، در مراکز تربیت معلم است که کیفیت تعلیم و تربیت در مدارس را تضمین می‌کند. امروزه معلمانی می‌توانند کلاس درس را به محیطی مسئله مدار، پژوهش محور، بانشاط و توأم با همکاری و همدلی تبدیل کنند که نظام تربیت معلم و آموزش نیروی انسانی توانایی لازم و مکانیزم مناسب را برای آماده‌سازی آنان فراهم ساخته باشد. مهارت‌های حرفه‌ای معلمان بسیاری در قرن حاضر نقش معلم متفاوت و مهارت‌های او گسترش یافته است، پس شیوه‌ی تربیت او نیز باید متفاوت و اثربخش باشد. از این رو، تحول بنیادین در روش و نظام آموزشی کشور، باید از مراکز تربیت معلم شروع شود.

فعال که در آن روحیه‌ی تحقیق، نقادی، جستجوگری و پرسش‌گری پرورده شود، مواجه هست. بنابراین نقش و جایگاه خاصی در تحول بنیادین آموزش و پرورش دارند (مهر محمدی، ۱۳۸۱)

نتیجه‌گیری

تحول اساسی و پایدار در هر جامعه درگرو متحول شدن نظام تعلیم و تربیت آن جامعه است و محور اصلی تحول و توسعه‌ی نظام تعلیم و تربیت بهبود کیفیت کار معلم، شناخت و ویژگی‌های آن‌ها می‌باشد. هنوز هم معلم نقطه‌ی عطف و محور اداری هر نهاد آموزشی است و هیچ عاملی به‌اندازه‌ی شخصیت متعادل معلم در رفتار دانش آموز مؤثر و نافذ نیست. با علم به اینکه، معلم شایسته شاگرد شایسته تربیت خواهد کرد، نظام‌های تربیت معلم را باید حساسترین و مهم‌ترین مؤلفه‌ی نظام‌های تعلیم و تربیت دانست. بدان جهت که موفقیت یا عدم موفقیت در تلاش‌های ناظر به ایجاد تحول در نظام آموزشی، بیش از هر چیز در گرو توانایی‌ها و قابلیت‌های حرفه‌ای معلمان، به عنوان کارگزاران و مجریان اصلی سیاست‌ها و برنامه‌های پیش‌بینی شده

چیستی تمدن نوین اسلامی از منظر امام خمینی (ره)

* نویسنده اول: فرشته لطیف پور: دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، سرپرست شبانه روزی سرای دانشجویی

پردیس آیت اله کمالوند لرستان

* نویسنده دوم: زیبا قربانی پور، کارشناسی فلسفه، سرپرست شبانه روزی سرای دانشجویی پردیس آیت اله کمالوند لرستان

چکیده

این مطالعه با هدف بررسی چیستی تمدن نوین اسلامی از منظر امام خمینی (ره) با روش گردآوری مطالب از منابع مکتوب انجام شد. تمدن‌ها در طول تاریخ گسترده‌ترین نقش را در شکل‌دهی به هویت بشر داشته‌اند و امروزه به سند تاریخی فرهنگ ملل تبدیل گشته‌اند. دین اسلام پس از استقرار، به سرعت توانست بنیان‌گذار تمدن شگرفی در جهان شود به گونه‌ای که تمدن‌های دیگر، از جمله تمدن غرب را وام‌دار خود نماید. در دنیای کنونی ما این میراث فرهنگی و تمدنی غنی و بسیار ارزشمند را در اختیار داریم که می‌تواند مبنایی برای پی‌ریزی تمدن نوین اسلامی باشد. از ظهور و بروز پیشرفت‌های مادی و معنوی هدفمند و نوظهور امت اسلامی با محوریت ایران بر اساس تعالیم اسلامی در تمامی عرصه‌های اجتماعی که شکلی معنادار و منضبط به خود گرفته و جامعه اسلامی را به مقاصد خود نزدیک می‌کند، به تمدن نوین

برای تحقق رشد و توسعه و کمال اوست. یعنی تلاش انسان برای شدن در شکل کلی قالب پدیده‌ای جمعی به نام تمدن تجلی پیدا می‌کند. تمدن از سوی دیگر نشان تلاش انسان‌ها برای مقابله با طبیعت و در جهت تحقق آرمان‌های متعالی انسانی‌اش می‌باشد. تمدن نوین اسلامی عبارت است از به‌کارگیری مظاهر، نمادها و دستاوردهای تعالی‌بخش بشر در حوزه‌های مادی و معنوی متناسب با آموزه‌های اسلام در جهان اسلام برای ارتقای امت اسلامی در تمامی زمینه‌ها. شاخص‌های اصلی تمدن نوین اسلامی، توسعه و تکامل همه‌جانبه‌ی انسانی است، نه رشد یک‌بعدی و تک‌ساختی. تمدن اسلامی و شاخص‌هایش اگر به‌صورت جدی مرکز توجه و فعالیت قرار گیرند، مجموعه‌ای از اندوخته‌های مادی و معنوی جهت نیل انسان به کمال مطلوب به بشریت عرصه خواهد نمود. ارائه ویژگی‌های تمدن اسلامی به‌طور اعم و تمدن نوین اسلامی به‌طور اخص و پیاده کردن آن در

اسلامی یاد شده است. بر اساس دیدگاه امام خمینی (ره) همه اهداف انقلاب اسلامی اعم از آزادی، استقلال، برپایی حکومت اسلامی و مبارزه با ظالمان و مستکبران، با یک هدف واحد به نام تمدن اسلامی تعریف می‌شود. به عنوان یک یافته از این مطالعه می‌توان گفت، تمدن اسلامی به دنبال پیشرفت همه‌جانبه است و اگر خصوصیات و ویژگی‌های آن به‌صورت جدی مرکز توجه و فعالیت قرار گیرند و از غفلت نسبت به آن‌ها خودداری شود، می‌تواند برای مسائل جهان کنونی راه حل‌هایی ارائه کند و مجموعه‌ای از اندوخته‌های مادی و معنوی را جهت نیل انسان به کمال مطلوب به بشریت عرضه کرده و منجر به تحولی عمیق در جامعه‌ی انسانی شود.

کلید واژه‌ها: تمدن، تمدن اسلامی، تمدن نوین اسلامی، امام خمینی (قدس سره)

مقدمه

تمدن چهره آشکار فرهنگ و نگرش انسانی

موانع تمدن نوین اسلامی

۱- مشکلات اقتصادی جوامع مسلمان [۱۴] ۲- عدم توجه به عقلانیت اسلامی [۱۵]. امام خمینی (قدس سره) معتقد به سه سطح برای عقلانیت انسان است: الف) عقلانیت معرفتی (ب) عقلانیت اخلاقی ج) عقلانیت ابزاری. امام خمینی (ره) عقلانیت معرفتی، اخلاقی و ابزاری و کار و تلاش را از ارکان تمدن نوین اسلامی برمی‌شمارد [۱۶].

شاخصه‌های تمدن نوین اسلامی از دیدگاه امام خمینی (ره)

امام خمینی (ره) از یک‌سو، بر آزادی‌های مشروع، استقلال و عدم وابستگی تأکید می‌کند و از سوی دیگر، بر وجود دین و آموزه‌های آن در پی‌ریزی تمدن اصرار می‌ورزند و برای شکوفایی تمدن، به تقسیم‌کار اجتماعی و درجه‌بندی میان اعضای جامعه اشاره می‌کند. ایشان با طرح شاخص‌های مطلوب تمدن آن‌ها را بر جامعه ایران تطبیق داده و میزان و درجه ضعف و کاستی تمدن ادعایی رژیم گذشته را بر ملا ساخته است [۱۷].

امام خمینی (ره) و اندیشه نوسازی تمدن اسلامی

یکی از بارزترین ویژگی‌های امام خمینی (ره) به‌عنوان یک رهبر سیاسی مذهبی، اندیشه نوسازی تمدن اسلامی است که با تشکیل حکومت اسلامی، تا حدودی جنبه‌ی عملی نیز به آن بخشید [۱۸]. در تکاپوی جهانی برای پیشرفت، امام خمینی (ره) همه‌ی امت اسلامی را به‌سوی تمدن الهی و اسلامی فرامی‌خواند و الزاماتی برای آن قائل است که عبارت‌اند از ۱- عمل به اسلام و قرآن ۲- پیوند دین و سیاست ۳- تا سیس حکومت اسلامی بر مبنای ولایت‌فقیه ۴- حفظ استقلال مسلمانان و نفی سلطه‌ی مستکبران ۵- نقد شدن غرب ۶- آزادی ۷- وحدت مسلمین و تشکیل امت واحده [۱۹].

راهکارهای تحقق تمدن نوین اسلامی

تحقق تمدن نوین اسلامی فرایندی چندمرحله‌ای با مقدمات بسیار است که از قیام علیه حکومت‌های ظلم آغاز می‌گردد و با تشکیل دولت و جامعه اسلامی ادامه می‌یابد و درنهایت به سطح تمدن می‌رسد، لذا آن بخش از دستورات حضرت امام خمینی (ره) که ناظر بر هر یک از این مراحل باشد عبارت‌اند از:

۱- حفظ وحدت امت اسلامی ۲- اصلاح فرهنگ جوامع اسلامی ۳- بهره‌مندی از روحیه شهادت‌طلبی ۴- ایمان خدا - تشکیل ارتش دفاعی مشترک اسلامی [۲۰].

ضرورت‌های تحقق تمدن نوین اسلامی

اوضاع فرهنگی کشورهای اسلامی یکی از نشانه‌هایی است که تلاش برای احیای تمدن

است و مادی و معنوی، ناظر به گستردگی تمدن و دو جنبه‌ای بودن آن است؛ یعنی نه پیشرفت مادی تنها را و نه پیشرفت معنوی تنها را مصداق تمدن تلقی می‌کنیم [۸].

ویژگی‌های اصلی تمدن نوین اسلامی

اقبال لاهوری [۹] ویژگی‌های تمدن نوین اسلامی به شرح زیر بیان کرده است:

- ۱- دین بنیاد و حق‌گرایی ۲- عدالت و ظالم ستیزی ۳- امام محور بودن ۴- آزادی زایی ۵- مردم‌نهاد بودن ۶- فرایندی و تدریجی بودن ۷- علم‌گرایی ۸- فقرستیزی ۹- خلاق و نوآوری ۱۰- طبیعت دوستی ۱۱- تعالی خواهی ۱۲- انسان‌سازی ۱۳- گسترش یابنده وجهانی ۱۴- آرامش‌بخش بودن ۱۵- پایه‌گذاری قانون ۱۶- جامعه‌سازبودن ۱۷- ایجاد خودباوری و اعتمادبه‌نفس ۱۸- توجه به اسلامی سازی علوم انسانی

عناصر تمدن نوین

- ۱- عقل‌گرایی ۲- عدالت‌گرایی ۳- علم‌گرایی ۴- جامع‌گرایی ۵- جهان‌گرایی ۶- آسان‌گیری ۷- اخلاق‌گرایی

الزامات تمدن نوین اسلامی

- ۱- به تعبیر آیت ... جوادی آملی مهم‌ترین هدفی که حکومت اسلامی به همراه دارد دو چیز است: اول انسان‌ها را به‌سوی خلیفه‌الله شدن راهنمایی و مقدمات سیر و سلوک آن را فراهم کردن، دوم کشور اسلامی را مدینه فاضله ساختن. ۲- تلاش مجدانه با اعتقاد راسخ به این ویژگی ۳- رعایت ارزش‌های اخلاقی در بعد علمی و عملی. ۴- بومی‌سازی علمی و فرهنگی ۵- طراحی نقشه‌ی راهبردی و کلان تربیت انسان متعالی و ایجاد تمدن نوین اسلامی ۶- اصلاح سبک زندگی به‌عنوان بعد نرم-افزاری تمدن نوین اسلامی [۱۰].

مؤلفه‌های تمدن نوین اسلامی:

- ۱- دین‌مداری ۲- امت‌سازی ۳- حکومت ۴- قانون‌مداری ۵- امنیت [۱۱].

اصول و ارکان تمدن نوین اسلامی

- ۱- خداشناسی ۲- خلیفه‌اللهی انسان ۳- انسان‌شناسی ۴- هستی‌شناسی ۵- سیاست و اخلاق (عقل عملی) ۶- معرفت‌شناسی (عقل نظری) [۱۲]. عمده مشکلات و فاصله‌هایی که میان احکام و دستورات دینی و رفتار و فرهنگ مردم در جوامع مختلف بروز نموده است ریشه در نبود عقلانیت دینی داشته و عدم تفکر و تعقل رهبران دینی در احکام و بازنگری همراه با تفسیر و توضیح درست آن می‌باشد. از این‌رو در دوران معاصر با توجه به سیطره تمدن غربی بر دنیا می‌بایست پیش‌قراولان عقلانیت اسلامی به دنبال شناخت و ارائه ساختارهای نوین تمدن اسلامی و تلاش در جهت مقبولیت عمومی آن باشند [۱۳].

جامعه می‌تواند گامی مؤثر در راستای تمدن‌سازی و خروج از سیطره دیگر تمدن‌ها باشد و همچون فرصت بسیار مغتنمی است که در سایه آن، افراد بشر به رشد و پویایی و کمال حقیقی دست یابند و درنهایت آینده‌ای سرشار از آرامش و پیشرفت‌های مادی و معنوی برای خود و نسل‌های آینده رقم زنند. در این مطالعه مطالبی درباره تمدن نوین اسلامی از منظر امام خمینی (ره) و مفاهیم مرتبط با آن ارائه می‌گردد.

تمدن

تمدن با واژه عربی الحضارة، به معنای اقامت، و واژه لاتین (civilization)، در لغت به معنای شهرنشینی و خارج شدن یک جامعه از مرحله‌ی ابتدایی است [۱]. در اصطلاح عبارت است از مجموعه دستاوردهای مادی و معنوی، که حاصل تعالی فرهنگی منظم اجتماعی است [۲]. تمدن‌ها از دو مؤلفه اساسی جهان‌بینی و نظام کلان تاریخی برخوردارند. سایر عناصر یک تمدن زیرمجموعه یکی از این دو عنصر هستند [۳].

تمدن اسلامی

تمدن اسلامی نیز تمدنی دینی است که همه مؤلفه‌های آن بر محور اسلام باشد. این تمدن، بر اساس نگرش توحیدی و مجموعه‌ای از ساخته‌ها و اندوخته‌های معنوی و مادی، انسان را به‌سوی سعادت و کمال سوق می‌دهد [۴]. از ویژگی‌های تمدن اسلامی جهانی بودن آن است [۵]. از نظر امام خمینی (ره) تمدن پیشرفت و ترقی‌ای است که تعالی مادی و معنوی انسان را در پی داشته باشد [۶] و تمدن اسلامی از نظر امام خمینی (ره) پیشرفتی است که مبتنی بر معیارها شاخص‌های اسلامی باشد. حضرت امام (ره) تمدن اسلامی را مقدم بر دیگر تمدن‌ها می‌شمارد. از نظر ایشان، اسلام موفق شد با آموزه‌های خاص خود، تمدنی نوین را بر جهان بینان گذارد. تمدن اسلامی میراث مشترک مردم و ملت‌هایی است که روزگاری به اسلام گرویدند و در ساخت و شکوفایی آن، نقش ایفا کردند. رویکرد تمدن امام (ره) مبتنی بر فرهنگ است. ایشان در بررسی تمدن گذشته اسلامی، بیش از آنکه وجوه عینی و نظام اجتماعی آن را موردنظر قرار دهند به خاستگاه عقلانی و فرهنگ تمدن مسلمین توجه می‌کنند تا جایی که می‌توان گفت از نگاه امام خمینی، تمدن یعنی فرهنگ [۷].

تمدن نوین اسلامی

از ظهور و بروز مادی و معنوی پیشرفته‌های هدفمند، سیستماتیک و نوظهور امت اسلامی، با محوریت ایران، بر اساس تعالیم اسلامی در تمامی عرصه‌های اجتماعی به شکل معنادار و منضبط به تمدن نوین اسلامی یاد شده است. واژه ظهور و بروز، ناظر به اصل غیبت یافتگی

بازی می‌دهند. ترک و فارس ندارد، عرب و عجم ندارد، اسلام نقطه اتکاست. قضیه نژاد بازی یک ارتجاع است [۳۰].

نتیجه‌گیری

تمدن منحصر به ابعاد مادی و اقتصادی نیست؛ بلکه دستاوردهای تمدنی، می‌تواند دو جنبه مادی و معنوی را متصور دانست. امام خمینی (ره) در برابر افرادی که وجوه معنایی تمدن را به رفاه مادی زندگی بشری کاهش می‌دادند، ابعاد معنوی را نیز برای تمدن مطرح کند. حضرت امام (ره) تمدن اسلامی را جامع‌ترین و کامل‌ترین تمدن‌ها می‌داند. در دیدگاه ایشان، تمدن همان پیشرفت و ترقی است. تمدن نوین اسلامی عبارت است از ظهور و بروز مادی و معنوی پیشرفت‌های هدمند، سیستماتیک و نوظهور امت اسلامی، با محوریت ایران، بر اساس تالیم اسلامی در تمامی عرصه‌های اجتماعی به شکل معنادار و منضبط. مطالعه مهم‌ترین ویژگی‌های تمدن نوین اسلامی دارای اهمیت ویژه‌ای است. تمدن نوین اسلامی بر پایه فطرت الهی و جامعه توحیدی شکل‌گرفته و از این جهت با تمدن غربی که عمده تأکید آن بر نظام دنیوی و مادی است متمایز می‌باشد. در رابطه با اصول و ارکان تمدن نوین اسلامی، ویژگی‌ها، ضرورت‌ها، الزامات، موانع، مؤلفه‌ها، شاخص‌ها، راهکارها و چشم‌انداز تحقق تمدن نوین اسلامی از سوی حضرت امام خمینی (ره) مطالب ارزشمندی بیان شده که می‌تواند به‌عنوان چراغی روشنی‌بخش برای هدایت و روشننگری مورداستفاده قرار گیرد.

منابع

- [۱]- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۳). لغت‌نامه، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- [۲]- ویل دورانت (۱۳۳۱). تاریخ تمدن، ترجمه احمد آرام، تهران: انتشارات سینا.
- [۳]- [۸] - ینش، عبدالحسین (۱۳۸۸). آشنایی با تمدن اسلامی، قم: انتشارات زمزم هدایت.
- [۴]- [۴] - جان احمدی، فاطمه (۱۳۹۱). تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، قم: انتشارات دفتر نشر معارف.
- [۵]- [۵] - مطهری، مرتضی (۱۳۵۹). خدمات متقابل اسلام و ایران، قم: انتشارات صدرا.
- [۶]- [۷] - [۱۸] - [۲۰] - [۲۹] - امام خمینی، روح‌الله (۱۳۷۸). صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، تدوین و تنظیم مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران: انتشارات مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) جلوه‌های مختلف.
- [۹]- [۹] - اقبال لاهوری، محمد (بی‌تا). احیای فکر دینی در اسلام، ترجمه احمد آرام، تهران: انتشارات رسالت قلم.
- [۱۰]- [۱۰] - یعقوبی، عبدالرسول (۱۳۸۷). تعامل تمدن اسلام و غرب

امام خمینی در تشریح دیگر اهداف نهضت اسلامی، بهره‌مندی مردم از رفاه مادی و معنوی به‌صورت توأمان را مطرح می‌کند. ایشان تصریح دارند که علاوه بر اینکه به دنبال رفاه زندگی مادی هستیم، می‌خواهیم زندگی معنوی مسلمین را مرفه سازیم. در جریان نهضت‌های اسلامی نباید فقط به دنبال ساخت مسکن باشیم یا به‌رایگان شدن آب و برق و وسایل نقلیه عمومی دل‌خوش کنیم بلکه قرار است معنویات و روحیات ما عظمت پیدا کند و به مقام انسانیت برسیم [۲۶].

دشمنان تحقق تمدن نوین اسلامی

امام خمینی (ره) معتقدند دشمنان از دوره‌های خیلی دور دشمنی‌های خود علیه امت اسلامی را آغاز کرده‌اند و در این مسیر هدفی جز مقابله با دین اسلام نداشته‌اند. ایشان به تلاش‌های استعمارگران اشاره می‌کنند که در ابتدا می‌خواستند شخصیت پیامبر اکرم را در ذهن مسلمین کوچک سازند و خدای‌نخواسته ایشان را تحقیر کنند. در ادامه دشمنان به سراغ احکام اسلامی رفتند و سعی نمودند آن را احکامی تاریخ گذشته و متعلق به هزار سال پیش معرفی نمایند که امروز توان پاسخگویی به مسائل ممالک متمدنی را ندارد. در یک‌کلام اسلام را دین کهنه‌پرستی و ارتجاع معرفی می‌کنند [۲۷]. ایشان همواره هشدار می‌دادند که جوانان کشورهای اسلامی، اولین هدف تبلیغات مسموم آمریکا و اسرائیل هستند. غرب با تبلیغات خود علیه اسلام سعی بر اغفال جوانان دارد تا به آن‌ها این‌طور تزییق کند که شما هر بدبختی دارید از اسلام دارید. به نظر امام غفلت و خودباختگی دولت‌های جوامع اسلامی در برابر دشمنان موجب شده تا دست استکبار برای این تبلیغات مسموم باز باشد [۲۸].

یکی از مهم‌ترین دشمنان نهضت تمدن نوین اسلامی غفلت خود مسلمانان است؛ غفلت از مسائل سیاسی و اجتماعی اسلام. به نظر امام خمینی (ره) غفلت از ابعاد سیاسی و اجتماعی اسلام حاصل کوشش استعمارگران و عمال غرب‌زده و شرق‌زده آنان است که اسلام فردی را به ذهن توده‌های مسلمان محروم تحمیل کردند. آن‌ها تا آنجایی پیش رفتند که حتی غالب علمای اسلام گمان کرده و می‌کنند اسلام از سیاست منزله است و شخص مسلمان نباید در سیاست دخالت کند [۲۹]. تأکید بر نقاط تفاوت آحاد مسلمین از جمله مذهب، نژاد و زبان و غیره از دیگر اموری است که از سوی قدرت‌های جهانی علیه مسلمین دنبال می‌شود. به نظر امام خمینی آن چیزی که دول اسلامی را بیچاره کرده و از قرآن کریم دور می‌کند، نژاد بازی است. ایشان می‌فرمایند این نژادپرستی یک مسئله بچه‌گانه است و انگار دارند سران دولت‌های اسلامی را مثل بچه‌ها

نوین اسلامی را ضروری می‌نماید. شاید بتوان اوضاع فرهنگی امروز بیشتر کشورهای اسلامی را مشابه وضعیت ایران قبل از انقلاب داشت. از نگاه امام خمینی (ره) فرهنگ ایران قبل از انقلاب کاملاً استعمار زده و در خدمت منافع استعماری قدرت‌های بزرگ بوده است. رادیو، تلویزیون، مطبوعات و دیگر رسانه‌های گروهی با حمایت استکبار جهانی مروج ابتذال و بی‌بندوباری هستند تا بتوانند از این طریق فکر جوان‌ها را مسموم کرده و نیروی آن‌ها را برای مبارزه خنثی کنند. رهبر کبیر انقلاب از این وضع تعبیر به «فرهنگ وابسته» می‌کنند. در این شرایط استعمارگران تلاش می‌کنند تا چیزی شبیه تمدن به کشورهای اسلامی وارد کنند تا مردم اعتراض نکنند. الفاظ را می‌آورند ولی بدون محتوا [۲۱]. حاکمیت جور در جوامع اسلامی و مبارزه با آن‌ها از دیگر مواردی است که بیان‌کننده ضرورت تلاش در راه تمدن نوین اسلامی است. بنیان‌گذار انقلاب اسلامی تصریح می‌کند که اگر امت اسلام بتواند، باید این حکومت‌های جور را کنار بزند و اگر نتواند رضایت بر حکومت این ستمگران رضایت بر ظلم و غارت اموال مردم است؛ درحالی که هیچ مسلمی حق ندارد رضایت بدهد به حکومت ظالمی و لو یک ساعت. لذا همه ما مکلفیم که به مقدار توانمان با این حکومت‌هایی که برخلاف موازین الهی و قانونی عمل می‌کنند مبارزه کنیم [۲۲]. ایشان در بیان خصوصیات حاکمان جور معتقدند دولت‌های اسلامی، چه سلاطین اسلام، چه رؤسای جمهور و نخست وزیران دول اسلامی، تحت تأثیر استعمار غافل از مقاصد دیانت اسلام هستند و نسبت به مسائل اسلام مطلع نیستند. آن‌ها به دلیل خودباختگی در برابر استعمار نمی‌توانند از فواید اسلام برای بشریت آگاه شوند [۲۳].

چشم‌انداز تحقق تمدن نوین اسلامی

استقلال مسلمین برای مستکبران امروز و استعمارگران دیروز از جمله اهداف اساسی نهضت‌های بیداری اسلامی و تمدن نوین اسلامی است. امام خمینی (ره) در این زمینه صراحتاً می‌فرماید «ما استقلال می‌خواهیم، می‌خواهیم خودمان مملکت خودمان را اداره کنیم، نمی‌خواهیم تحت نظر دیگران باشیم؛ مملکت مال ماست، ما نمی‌خواهیم دیگران در مملکت ما دخالت کنند» [۲۴]. از دیگر اهداف نهضت‌های اسلامی برقراری حکومت اسلامی بر سر جوامع مسلمان است. چنین حکومت‌هایی از نظر امام خمینی (ره) دارای خصوصیتی است که از آن جمله می‌توان به عدالت و مردمی بودن آن‌ها اشاره کرد. به‌عنوان مثال ایشان در توصیف انقلاب ملت ایران تأکید دارد که مردم یک حکومت عدل اسلامی می‌خواهند که به درد مردم برسند [۲۵].

تعلیم و تربیت، توسعه و ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی

فریبا نوروش پور

سرپرست شبانه روزی پردیس بنت الهدی صدر اردبیل

از جهنم حیوانیت به بهشت انسانیت برسانند. هیچ حادثه ای در عالم، عظیم تر و دلربا تر از جلوه گری رحمت بیکران خداوندی در لباس وحی و پیام آوری نیست، که بدون آن راه به سوی حقیقت هستی و درهای بهشتی و رازهای معنوی برپشگرشوده نمی شود.

سبک زندگی زاینده انتخابهای مردم در میان محدودیت های ساختاری خودبازتاب مهم موقعیت های اجتماعی آنها است. اگرچه سبک های زندگی مجموعه ای از حالتها و سلیقه ها در هر چیزی از موسیقی گرفته تا هنر، تلویزیون و دکوراسیون، فرش کردن خانه ... برادر برمی گیرد. گروههای اجتماعی اغلب مالک یک نوع سبک زندگی می شوند و یک سبک راتشکیل می دهند. اسلام به عنوان یک نظام در هر زمینه، جنبه تربیتی دارد.

«اصول اعتقادی» مکتب اسلام، توحید، نبوت، و معاد و امامت و عدل، همه نقش تربیتی دارند. قرآن مجید از لحاظ تربیتی در معنای وسیع بهترین و کاملترین کتاب تربیتی انسان است. «فروع اسلام» و از جمله دعا و نیایش ها اساس تعلیم و تربیت اسلامی را تشکیل می دهد.

«احکام اسلام» به طور کلی همه برای اصلاح و تربیت افراد و اجتماعات وضع شده اند.

از ویژگیهای عمده انسان آگاهی او از رفتار خود و برخورداری از نیروی تفکر است: «بل الانسان علی نفسه بصیر» (قیامت/۱۴) و در برخورد به مسائل و امور مختلف از نیروی تفکر خود استفاده می کند: «لا یستعان علی الدھر الا بالعقل» (حضرت علی) و در کلام الهی آمده: «لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم ثم رددناه اسفل سافلین الا الذین امنوا و عملوا الصالحات فلهم اجر غیر ممنون» (تین/۴-۶) بنابراین بهترین راه تربیت که مبنی بر شناخت حقیقت انسان و همه نیازها و وجوه اوست، راه وحی است، راه سنت الهی و سنت معصومین است: «ان هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم» (اسرا/۹)

تعلیم و تربیت از والدین و در محیط خانواده شروع می شود. والدین برای انجام این تکلیف باید با شاخص های تعلیم و تربیت آشنا بوده و آن را از دیدگاه قرآن کریم و از منظر روایات و احادیث بدانند تا بتوانند بر این مبنا حرکت کنند.

انسان شگفت انگیزترین مخلوق خداوند و والاترین نشانه قدرت حق است. انسان مستعد اتصاف به صفات و کمالات الهی است و آفریده شده تا به مقام «خلیفه الهی» رسد و این سیر جز با تربیت حقیقی میسر نمی شود. حقیقت انسان، حقیقتی ملکوتی است و انسان با طی مراتبی، قوس نزولی را طی کرده و در این مرتبه خاکی و در پایین ترین مراتب قرار گرفته است و با تربیت می تواند به حقیقت وجود خویش دست یابد و متصف به والاترین کمالات شود. «سبک زندگی» رامی توان به مجموعه ای از رفتارها تعبیر کرد که فرد آنها را به کار می گیرد تا نه فقط نیازهای جاری او را برآورند بلکه روایت خاصی را که وی برای هویت شخصی خود برگزیده است در برابر دیگران مجسم سازد.

«تعلیم و تربیت» از ابتدایی ترین و اساسی ترین نیازهای بشری است. تنها در پرتو تعلیم و تربیت صحیح است که انسان به عنوان موجودی هدفمند و اندیشه ورز به اهداف و آرمانهای خود دست می یابد. شگفت انگیزترین مخلوق خداوند و والاترین نشانه قدرت حق است.

«تربیت» یعنی رشد دادن و شکوفایی استعدادها و به فعلیت رساندن قوای نهفته یک موجود. بنابراین مختص انسان نیست بلکه شامل هر موجودی است که استعداد رشد را داشته باشد.

«تعلیم» یعنی انتقال دادن دانسته ها به متعلم، سخن گفتن و القای الفاظ معنادار، تا فراگیر به معنای آن کلمات پی ببرد و استعداد بالقوه تعلم خود را، به مرحله فعلیت برساند و عالم شود، خواه این تاثیرگذاری در قالب رسمی و از پیش تعیین شده باشد و خواه به صورت خود به خودی و بدون برنامه ریزی قبلی باشد. پس در نتیجه «تعلیم» نیز نوعی «تربیت» است.

تعلیم و تربیت در دین اسلام از جایگاه مهمی برخوردار است و یکی از اهداف مبعوث شدن پیام آوران الهی، تعلیم و تربیت و تزکیه انسان ها می باشد. زیباترین و لطیف ترین جلوه بارش رحمت حق برای هدایت آدمیان، نشان دادن راه رفتن به سوی بلندای هستی و گشودن درهای بهشت است. پیامبران آمده اند تا انسان را از حلیض خاک به بلندای افلاک و

[۱۱]- حجازی، فخرالدین (۱۳۵۲). نقش پیامبران در تمدن انسان، تهران: انتشارات بعثت. [۱۲]- خرمشاد، محمدباقر، آدمی، علی (۱۳۸۸). انقلاب اسلامی، انقلاب تمدن ساز، دانشگاه ایرانی، دانشگاه تمدن ساز. [۱۳] و [۱۵]- لاریجانی، محمدجواد (۱۳۷۰) . تمدن نوین بر اساس عقلانیت اسلامی، تهران: نشر مجلس و پژوهش پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی. [۱۴]- رضایی، عبدالعلی (۱۳۸۶). مهندسی تمدن اسلامی، قم: انتشارات فجر و ولایت. [۱۶]- (امام خمینی، ۱۳۸۵، ص ۸). [۱۷] و [۲۵] و [۳۰]- امام خمینی، روح الله (۱۳۷۱). خودباوری خودباختگی از دیدگاه امام خمینی، تهران: انتشارات مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره). دفتر بیست و ششم. [۱۹]- بروجردی، مصطفی (۱۳۷۷). گسترش و نوسازی تمدن اسلامی عوامل و موانع، تمدن اسلامی در اندیشه سیاسی حضرت امام خمینی (ره) تهران: انتشارات مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره). [۲۰] و [۲۱] و [۲۲] و [۲۳] و [۲۴] و [۲۵] و [۲۶] و [۲۷] و [۲۸] و [۲۹] و [۳۰]- امام خمینی، روح الله (۱۳۸۶). صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، تدوین و تنظیم مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران: انتشارات مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) (جلوه های مختلف).

«سبک زندگی» تحت تاثیر چهار عامل می‌تواند شکل گیرد:

- الف) عوامل و شرایط فردی
- ب) عوامل و شرایط اجتماعی
- ج) عوامل عملکرد نظام مدیریتی جامعه
- د) عواملی که تحت عنوان شرایط فراملی، فرهنگ بیگانه و یا عملکرد عامل بیگانه می‌توان از آنها یاد کرد

ضرورت تحقق سبک زندگی اسلامی: با تکیه بر منابع معرفتی اسلامی، سبک زندگی متناسب با فرهنگ دینی و سازگار با اقتضائات عصری را می‌توان ترسیم و ترویج کرد. سبک زندگی و مجموعه الگوهای رفتاری آن، اگر از تناسب فرهنگی برخوردار بوده و کارکردهای شایسته و مورد انتظار را به همراه داشته باشد، می‌تواند در پدید آمدن یک تمدن بزرگ انسانی، اثرگذار باشد. چگونگی لباس پوشیدن اعضای جامعه و مراسم ازدواج، زندگی خانوادگی، الگوهای کار و فعالیت، مراسم مذهبی، انواع سرگرمی، شیوه گذران اوقات فراغت و مواردی از این دست را می‌توان جزء فرهنگ دانست.

تعلیم و تربیت در زندگی بشر مهمترین و اساسی ترین جنبه زندگی است به گونه ای که هرگونه اعوجاج و انحراف از آن باعث انحراف در همه امور زندگی می‌شود. ویژگیهای نظام تربیتی اسلام را می‌توان در ابعاد زیر مطالعه و بررسی کرد:

الف) جنبه الهی: که در آیات بقره/۳۰ و علق/۱-۵ و انبیاء/۷۲ و بقره/۲۴۷ و نساء/۱۱۳ و آل عمران/۱۶۴ دقیقاً به این خصوصیات اشاره شده است.

ب) جنبه هدایتی: که در آیات شوری/۵۳ و فصلت/۱۲ و طه/۵۰ و انبیاء/۷۳ و اسراء/۹ به این هدایت اشاره شده است.

ج) جنبه پویایی: اجزای یک نظام تحت تاثیر یکدیگر قرار دارند. پویایی هر نظام به جنبه عقلانی آن نظام ارتباط دارد یعنی قابلیت بررسی آن نظام با تفکر صحیح.

د) جنبه عقلانی: در آیات ذیل به این جنبه دقیقاً اشاره شده است: جائیه/۱۳ - ابراهیم/۵۲ - نحل/۱۲۵ - اسراء/۳۶ - بقره/۱۶۳ و ۱۶۴ - ق/۳۷ - بقره/۲۴۲ - آل عمران/۱۹۰ و ۱۹۱

- الانبیاء/۲۴ و ۶۴ - حج/۷۱ - مومنون/۸۷ - یونس/۹۹ - ملک/۱۰

سبک زندگی اسلامی یعنی رفتارهای انسانی که متأثر از فرهنگ اسلامی است. رفتار انسانی از آن جهت که انسانی است، جدای از فرهنگ نخواهد بود، یعنی انسانی بودن با فرهنگی بودن مساوی است. بنابراین شاخص های تعلیم و تربیت در سبک زندگی اسلامی به شرح ذیل خواهد بود:

۱. شناخت و آگاهی: یعنی باید از مسئولیتهای خود آگاه باشیم تا بتوانیم از عهده اجرای آنها برآیم

۲. خردورزی و عقلانیت: یعنی توجه به نقش عقل در تعلیم و تربیت

۳. توجه به آداب زمان در امر تربیت: یعنی تربیت باید متناسب با زمان انجام گیرد

۴. محبت و مهرورزی: نبودن محبت مشاء بسیاری از ناهنجاریها، اختلالات روانی و ناسازگاریها می باشد

۵. کرامت انسانی و احترام به شخصیت فرزند

۶. تربیت از راه رغبت نه از راه بیم و ترس

۷. توجه به اقتضائات سنی فرزند در تعلیم و تربیت

۸. توجه به فضایل اخلاقی

۹. توجه به فطرت توحیدی در تربیت

۱۰. اعتدال و میانه روی

۱۱. مسئولیت پذیری

۱۲. حیاء و پوشش

نتیجه:

سبک زندگی اسلامی، زیباترین، کاملترین و جامع ترین سبک زندگی است که برای تمام جزئیات زندگی یک انسان جهت رسیدن به کمال و سعادت بر اساس زیربنای فطری انسان برنامه دارد، تا انسان را به جایگاه حقیقی خود که همان مقام خلیفه الهی است برساند. انسان با موازین سبک زندگی اسلامی در پرتو تعلیم و تربیت اسلامی از بی هویتی فکری و فرهنگی جامعه و از بیگانه شدن نسل متری امروزی از اصل خویش و تفاوت فاحش مبانی فکری و فرهنگی جامعه و از بیگانه شدن نسل متری امروزی از اصل خویش و تفاوت فاحش مبانی فکری و فرهنگی با سبک عملی زندگی جامعه

پرده برمی دارد. مهمترین گام برای رسیدن به این هدف این است که والدین از دین و ویژگی های تربیت دینی، آگاهی و شناخت کافی داشته و با محبت و ایجاد انگیزه و استفاده از عقل و رعایت کرامت و جایگاه فرزندان، «آهوارا در رسیدن به کمال هدایت کنند. پس لازم است که خود والدین به این فضایل آراسته شوند، تا با شکوفاشدن فطرت توحیدی نسل جوان، زمینه های تربیت صحیح فرزند، موجبات رسیدن به کمال و سعادت و در واقع همان مقام خلیفه الهی را برای آنها فراهم کنند. و در این راه باید به کتابی تمسک جست که شامل همه نکات مورد نیاز سعادت بشری و به کمال رسیدن انسان را دارا می باشد. منابع:

۱. قرآن کریم، ۱۳۸۲، ترجمه الهی قمشه ای، چاپ اول - تهران: انتشارات سازمان تبلیغات
۲. رحمت آبادی، الهام (۱۳۸۵) سبک زندگی و هویت اجتماعی، پژوهشهای رفاه اجتماعی - شماره ۲۰

۳. کاردان، ع - اعرافی، ع - پاک سرشت، م - حسینی، ع - ایرانی، ج - ۱۳۸۱ - فلسفه تعلیم و تربیت - جلد اول - چاپ هشتم - تهران - سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها

۴. تفسیر موضوعی نهج البلاغه، مصطفی دلشاد تهرانی، پاییز ۱۳۸۸ - مدیر نشر معارف

۵. رامین نظامی، محمدامین کشاورزی، علی کشاورزی، ابوالفضل کشاورزی - اولین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در حوزه علوم تربیتی و روان شناسی و مطالعات اجتماعی ایران - بررسی جایگاه و شاخص های سبک زندگی اسلامی

۶. سیری در تربیت اسلامی - مصطفی دلشاد تهرانی، چاپ هشتم - پاییز ۱۳۸۵ - انتشارات دریا
۷. تعلیم و تربیت اسلامی - دکتر علی شریعتمداری - موسسه انتشارات امیرکبیر - تهران ۱۳۷۰ - چاپ ششم

۸. تعلیم و تربیت، سبک زندگی اسلامی - ایرانی، رساله تشریفات، محمدعلی ز - مرداد ۱۳۹۴ - چاپ سوم - از سری تالیفات مهندسی فرهنگی - نشر: کتاب جمهور - شابک ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۴۷۵-۷

۹. تعلیم و تربیت اسلامی - دکتر علی شریعتمداری - موسسه انتشارات امیرکبیر - تهران ۱۳۷۰ - چاپ ششم

رابطه سواد الکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی (مطالعه موردی کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان)

* نویسنده: مهتری شهناهی کارشناس ارشد شیمی سرپرست سرای دانشجویی پردیس آیت الله کمالوند خرم آباد

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر به بررسی رابطه سواد الکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی (مطالعه موردی کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان) می باشد. روش پژوهش به لحاظ هدف کاربردی است، با توجه به اینکه این تحقیق از نوع تحقیقات غیرآزمایشی است و از لحاظ دسته بندی در زمره تحقیقات توصیفی- همبستگی قرار گرفته است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ می باشند. برابر آمارنامه رسمی به تعداد ۱۶۳۱ نفر (۹۶۸ نفر زن و ۶۶۳ نفر مرد) بودند. حجم نمونه با توجه به جدول کرجسی و مورگان ۳۱۱ نفر (۱۸۵ زن و ۱۲۶ مرد) تعیین شد؛ که به روش نمونه گیری طبقه ای تصادفی نسبی انتخاب شدند. روش نمونه گیری در این پژوهش نمونه گیری تصادفی طبقه ای نسبی بوده است. ابزار پژوهش: ۱- پرسشنامه استاندارد سواد الکترونیک (eHEALS) ۲- پرسشنامه توانمندسازی روانشناختی اسپریتزر ۳- پرسشنامه توسعه منابع انسانی ایربای می باشد یافته های پژوهش نشان می دهد ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده (۰/۴۹۲) در سطح خطای $\alpha = 0/01$ معنی دار است ($\text{Sig} < 0/01$)، لذا فرض H_1 رد و فرض H_0 مورد تأیید قرار می گیرد؛ بنابراین چنین استنباط می شود که با اطمینان بالای ۹۹ درصد بین سوادالکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی (مطالعه موردی کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان) رابطه مثبت (مستقیم) و معنی دار وجود دارد؛ یعنی با افزایش نمرات سوادالکترونیکی و توانمندسازی در بین کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان، نمرات توسعه منابع انسانی نیز افزایش می یابد. بر این اساس فرضیه فوق مورد تأیید قرار می گیرد.

واژگان کلیدی: سواد الکترونیکی ، توانمندسازی ، توسعه منابع انسانی ، کارکنان، استان لرستان

بیان مساله:

توسعه نیروی انسانی رشد مداوم و پیوسته توسعه و بهبود ابعاد مختلف و همه جانبه فرد محسوب می شود. به عبارت دیگر بحث توسعه منابع انسانی توسعه فرد در جمیع جهات است؛ توسعه فرد در زندگی کاری، زندگی اجتماعی، زندگی خصوصی و مسایل فرهنگی و معنوی است (روشن و همکاران، ۱۳۸۵، ص ۹۲). مفهوم سازی فعلی به معنی این است که

کارکنان نه تنها باید برانگیخته شوند بلکه باید به آنها قدرت و اختیار داد. باید آنها را توانمند کرد تا بتوانند استعدادهای نهفته خود را شکوفا کنند.

اهداف پژوهش:

* هدف کلی:

بررسی رابطه سوادالکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی (مطالعه موردی کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان)

* اهداف فرعی:

بررسی رابطه سوادالکترونیکی و توانمندسازی بر توسعه نیروی انسانی، بررسی رابطه سوادالکترونیکی و توانمندسازی بر توسعه حرفه ای، بررسی رابطه سوادالکترونیکی و توانمندسازی بر توسعه فردی، بررسی رابطه سوادالکترونیکی و توانمندسازی بر توسعه آموزشی، بررسی رابطه سوادالکترونیکی و توانمندسازی بر توسعه سازمانی، بررسی رابطه سوادالکترونیکی و توانمندسازی بر توسعه فرهنگی - اجتماعی

روش پژوهش:

با توجه به اینکه هدف از پژوهش حاضر بررسی بررسی رابطه سوادالکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی (مطالعه موردی کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان) است، لذا به لحاظ هدف کاربردی است، زیرا قصد اصلی آن کمک به حل بعضی از مشکلات موجود است. با توجه به اینکه این تحقیق از نوع تحقیقات غیرآزمایشی است و از لحاظ دسته بندی در زمره تحقیقات توصیفی- همبستگی قرار گرفته است و هدف آن بررسی رابطه میان متغیرها بر اساس اهداف تحقیق است.

جامعه آماری:

جامعه آماری عبارت است از گروهی از افراد، اشیاء و حوادث که حداقل دارای یک صفت یا ویژگی مشترک هستند. در این پژوهش، مفهوم جامعه به همه افرادی اطلاق می شود که عمل تعمیم پذیری در مورد آنها صورت می گیرد (دلاور، ۱۳۸۷). جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ می باشند. برابر آمارنامه رسمی به تعداد ۱۶۳۱ نفر (۹۶۸ نفر زن و ۶۶۳ نفر مرد) بودند.

نمونه و روش نمونه گیری:

روش نمونه گیری در این پژوهش نمونه گیری تصادفی طبقه ای نسبی بوده است. در بسیاری از تحقیقات انسانی، محقق مایل است نمونه

تحقیقی را به گونه ای انتخاب کند که مطمئن شود زیرگروه ها به همان نسبتی که در جامعه وجود دارند، به عنوان نماینده جامعه، در نمونه نیز حضور داشته باشند. این نمونه ها را نمونه های طبقه بندی شده گویند. در این روش درصد آزمودنی هایی که به صورت تصادفی از هر گروه انتخاب می شوند، با درصد همان گروه در جامعه مورد نظر برابر است (دلاور، ۱۳۸۷).

ردیف	حجم جامعه	درصد	حجم نمونه	درصد
مرد	۶۶۳	۴۰/۶	۱۲۶	۴۰/۶
زن	۹۶۸	۵۹/۴	۱۸۵	۵۹/۴
کل	۱۶۳۱	۱۰۰	۳۱۱	۱۰۰

جدول شماره ۱ جامعه و نمونه کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان

ابزار پژوهش:

۱- پرسشنامه استاندارد سواد الکترونیک (eHEALS)، این پرسشنامه ۸ سوال داشته و هدف ارزیابی میزان سواد سلامت الکترونیک می باشد. طیف نمره گذاری آن بر اساس طیف لیکرت پنج گزینه ای می باشد.

۲- پرسشنامه توانمندسازی روانشناختی اسپریتزر ۵ بعد را مورد بررسی قرار می دهد.

یافته های پژوهش:

* فرضیه کلی

بین سوادالکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی (مطالعه موردی کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان) رابطه وجود دارد.

* فرض های آماری:

H_0 : بین سوادالکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی رابطه وجود ندارد.
 H_1 : بین سوادالکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی رابطه وجود دارد.

متغیر	متغیر	ضریب همبستگی پیرسون (r)	تعداد (n)	سطح معنی داری (sig)
X	Y	۰/۴۹۲	۳۱۱	۰/۰۰۱
توسعه منابع انسانی	سواد الکترونیکی و توانمندسازی			

جدول شماره ۲ ضریب همبستگی پیرسون بین سوادالکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی (مطالعه موردی کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان)

همان‌طوری که نتایج جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده (۰/۴۹۲) در سطح خطای $\alpha=0/01$ معنی‌دار است ($sig<0/01$)، لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 مورد تأیید قرار می‌گیرد؛ بنابراین چنین استنباط می‌شود که با اطمینان بالای ۹۹ درصد بین سوادالکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی (مطالعه موردی کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان) رابطه مثبت (مستقیم) و معنی‌دار وجود دارد؛ یعنی با افزایش نمرات سوادالکترونیکی و توانمندسازی در بین کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان، نمرات توسعه منابع انسانی نیز افزایش می‌یابد. بر این اساس فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

نتیجه گیری :

در فرضیه اصلی همان‌طوری که نتایج جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده (۰/۴۹۲) در سطح خطای $\alpha=0/01$ معنی‌دار است ($sig<0/01$)، لذا فرض H_0 رد و فرض H_1 مورد تأیید قرار می‌گیرد؛ بنابراین چنین استنباط می‌شود که با اطمینان بالای ۹۹ درصد بین سوادالکترونیکی و توانمندسازی با توسعه منابع انسانی (مطالعه موردی کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان) رابطه مثبت (مستقیم) و معنی‌دار وجود دارد؛ یعنی با افزایش نمرات سوادالکترونیکی و توانمندسازی در بین کارکنان دانشگاه های دولتی استان لرستان، نمرات توسعه منابع انسانی نیز افزایش می‌یابد. بر این اساس فرضیه فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

پیشنهاد ها

با توجه به این که عوامل ساختاری، رفتاری و محیطی موثر بر سوادالکترونیکی و توانمندسازی کارکنان به مسئولان پیشنهاد می‌گردد نسبت

به پرورش و توسعه مهارت های تخصصی، فنی و مدیریتی میان کارکنان دانشگاه های دولتی اقدامات لازم را از طریق برگزاری دوره ها و کارگاه های آموزشی اعمال نمایند.

دانشگاه های دولتی می‌توانند با استفاده از این نتایج و با در نظر گرفتن سیستم تحقیق و توسعه در پرورش قابلیت های توسعه منابع انسانی در کارکنان اهتمام ورزند و توسعه فرآیندهای کارآفرینانه برای اشتغال مورد توجه سازمان قرار گیرد. با توجه به موانع بیش روری دانشگاه ها از جمله فقدان منابع مالی و کمبود امکانات و تجهیزات برای آموزش سواد الکترونیکی، توصیه می‌شود به منظور افزایش توانمند سازی کارکنان پیشنهاد می‌شود که توجه ویژه ای به برگزاری دوره های آموزش غیر رسمی در جهت ایجاد انگیزه و کسب دانش و مهارت بیشتر در کارکنان دانشگاه های دولتی از سوس دولت مبذول گردد. براساس یافته‌های پژوهش، پیشنهاد های اجرایی زیر به منظور بهبود سطح سواد اطلاعاتی دانشجویان ارائه می‌گردد:

- برای موفقیت در دستیابی به سواد اطلاعاتی، به برنامه‌ها و سیاستهای مدون علمی مطلوبی در باب آموزش سواد اطلاعاتی در نظام آموزش عالی نیاز است.

- پیشنهاد می‌شود آموزش مهارت های سواد اطلاعاتی، در برنامه‌های آموزشی نظام آموزش و پرورش گنجانده شود.

- در بازه‌های زمانی مختلف، وضعیت سواد اطلاعاتی کاکنان مورد سنجش قرار گیرد و از نتیجه بررسی، برای برنامه‌ریزی آموزش سواد اطلاعاتی بهره برداری شود.

منابع :

- بردستانی، مرضیه (۱۳۸۳). بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه شهید چمران

اهواز. در رحمت الله فتاحی؛ با همکاری محمد حسین دینانی ... (و دیگران)، آموزش استفاده کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه ها، مراکز اطلاع رسانی و موزه ها. کنفرانس ملی سواد اطلاعاتی در مشهد، خرداد ۱-۲، (ص ۴۷۹-۴۹۴). مشهد: سازمان کتابخانه ها، موزه ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.

- پریخ، مهری (۱۳۸۳). سنجش اثر بخشی کارگاه های آموزشی مهارت های سواد اطلاعاتی. فصلنامه مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد، ویژه نامه کتابداری و اطلاع رسانی، ۵ (۲)، ۷۹-۱۰۳.

- تقوی، مهدی (۱۳۷۷). سواد اطلاعاتیو سواد کامپیوتری: مفاهیم و تعاریف. پژوهشنامه‌ی اطلاع‌رسانی (تهران: مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد سازندگی)، سال اول، ۱۲، ۶. بازیابی ۲۰ آذر، ۱۳۸۶، از مرکز اطلاعات و مدارک علمی کشاورزی (پژوهشنامه اطلاع رسانی).

- دینانی، محمدحسین (۱۳۹۲). گلوگاه‌های پژوهش در علوم اجتماعی. مشهد: انتشارات کتابخانه رایانه‌ای.

- اکبری، حسین و همکاران (۱۳۹۲). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی و انطباق آن با استانداردهای سواد اطلاعاتی ACRL و چهار سند ملی. پایان نامه دکتری، دانشگاه فردوسی، مشهد.

- روشن، محمد و همکاران (۱۳۸۵). بررسی سواد اطلاعاتی دانشجویان پزشکی شاغل به تحصیل در نیمه دوم سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱ در دانشکده پزشکی پندرباس. نما (مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران)، ۷ (۱). بازیابی ۲۰ مهر، ۱۳۸۶

تعیین اثربخشی آموزش به شیوه نظریه انتخاب گلاسبر مسئولیت پذیری اجتماعی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید بهشتی مشهد

* نویسندگان: اسدالله امانیان^۱ - نازیبا سادات ناصری^۲

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد واحد مشهد و سرپرست شبانه روزی پردیس شهید بهشتی مشهد
۲. هیات علمی دانشگاه آزاد واحد مشهد

چکیده

با توجه به اهمیت و نقش کلیدی مسئولیت پذیری اجتماعی در رشد و پیشرفت فرد و جامعه به خصوص در معلمان که آینده نظام تعلیم و تربیت کشور را به عهده خواهند گرفت، بررسی روش‌های نوین آموزشی جهت افزایش اثر بخشی اهمیت ویژه ای دارد. هدف این پژوهش بررسی اثربخشی آموزش تئوری انتخاب بر مسئولیت پذیری اجتماعی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید بهشتی مشهد می‌باشد.

پژوهش حاضر از نظر هدف جزء تحقیقات کاربردی و از نظر ماهیت شبه آزمایشی است که طرح «پیش آزمون- پس آزمون با گروه کنترل» نام دارد. در این تحقیق دو گروه از نظر متغیرهای جمعیت شناختی نظیر سن، جنس، سطح تحصیلات، بومی و غیربومی بودن مشابه یکدیگرند. ۴۰ نفر از بین کلیه دانشجویان پسر دوره کارشناسی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید بهشتی مشهد در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ به روش نمونه گیری داوطلبانه انتخاب شده و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایشی (۲۰=n) و گواه (۲۰=n) جایگزین شدند. ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه مسئولیت پذیری اجتماعی گاف (۴۲ سوال) می‌باشد. ابتدا این پرسشنامه ها به عنوان پیش آزمون بر روی افراد هر دو گروه اجرا شد. سپس افراد گروه آزمایش در ۸ جلسه آموزش تئوری انتخاب شرکت کردند. پرسشنامه مذکور به عنوان پس آزمون پس از پایان جلسات آموزشی مجدد اجرا شد. این نمرات با استفاده از آزمون کوواریانس مورد بررسی قرار گرفته است.

نتایج حاصل از آزمون کوواریانس نشان داد که بین دو گروه کنترل و آزمایش تفاوت معناداری ($P < 0.05$) وجود دارد و آموزش تئوری انتخاب موجب افزایش مسئولیت پذیری اجتماعی در گروه آزمایشی نسبت به گروه کنترل شده است.

با استفاده از نتایج حاصل از این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که آموزش تئوری انتخاب به طور مؤثری موجب افزایش مسئولیت پذیری اجتماعی می‌شود.

کلید واژه ها: تئوری انتخاب گلاسبر، مسئولیت

پذیری اجتماعی، دانشجویان

مقدمه

موفقیت هر سازمانی بستگی به تخصیص به کارگیری مناسب ابزار، تجهیزات، پول، مواد خام و منابع انسانی آن سازمان در برنامه های آن دارد و این امر در صورتی امکان پذیر خواهد بود که این سازمان ها بتوانند مهارت‌ها، توانایی ها و خصوصیات

فردی و جمعی کارمندان خود را در راستای اهداف سازمان به کار گیرند. از این رو سازمان ترتیب منظم افراد برای دستیابی به اهداف مشخص است (سیدجوادی، ۱۳۸۴). در واقع مسئولیت پذیری از پیامدهای رفتاری است که افراد با توجه به آن احساس می‌کنند در قبال تصمیم های خود مسئولیت دارند و بنابراین یکی از متغیرهای مهمی است که در تصمیم گیری اثرگذار است (مارکمن و تتلوک، ۲۰۰۸). مسئولیت پذیری اساسی ترین شیوه ی جهت دهی به فعالیت افراد در سازمان است، زیرا از درون فرد سرچشمه می‌گیرد یک تعهد درونی برای انجام کارها به نحو مطلوب و با حداکثر توانایی (مارکمن و تتلوک، ۲۰۰۸). ویلیام گلاسبر در تئوری انتخاب خود می‌گوید به دلایل بسیار روشن ما هر کاری را که انجام می‌دهیم انتخاب خودمان است که شامل احساس بدبختی ما نیز می‌شود. دیگران نه می‌توانند ما را بدبخت کنند نه خوشبخت. ما بیش از آن که تصور کنیم کنترل حیات خود را در دست داریم. نظریه ی انتخاب معتقد است که ایجاد روابط درست با افراد و پذیرش حس مسئولیت مبتنی بر تصمیم گیریهای مورد نظر افراد می‌تواند از کنترل های بیرونی کاسته و به فرد کمک می‌کند بر خود مسلط بوده و مسئولیت اعمال خود را بپذیرد. (گلاسبر، ترجمه رحمانیان، ۱۳۸۵). به نقل از پاشا، غلامرضا) درباره ی رابطه بین مسئولیت و انواع آسیب شناسی روانی، گلاسبر معتقد است که ناخشنودی و افسردگی عدم احساس مسئولیت است. فرد غیرمسئول نه برای خود و نه برای دیگران ارزش قایل نیست و در نتیجه خود و دیگران را آزرده می‌کند (شفیع آبادی و ناصری، ۱۳۸۵).

لذا با توجه به این یافته ها مسئولیت پذیری نسل جوان به دلیل اهمیت آنها در تعیین نیروی فعال و آینده سازان جامعه ضرورت بیشتری می‌یابد بخصوص که جامعه ی مورد نظر در این مطالعه آن عده از دانشجویانی هستند که قرار است در آینده ای نه چندان دور پس از فراغت از تحصیل عهده دار آموزش کودکان و نوجوانان این مرز و بوم شوند و از این حیث با توجه به نقش الگویی معلم از سویی و تربیت صحیح معلم در دوره دانشگاهی از سوی دیگر ضرورت پرداختن به موضوع این مطالعه جدی تر می‌نماید.

بیان مساله

در واقع مسئولیت پذیری از پیامدهای رفتاری است که افراد با توجه به آن احساس می‌کنند در قبال تصمیم های خود مسئولیت دارند و بنابراین یکی از متغیرهای مهمی است که در

تصمیم گیری اثرگذار است (مارکمن و تتلوک، ۲۰۰۸).

گلاسبر بر این باور است که افراد نیاز دارند تا نسبت به رفتارهای خود احساس مسوولیت بیشتری داشته باشند و در این سیر واقعیت درمانی می‌تواند به آنها کمک کند. ماهیت تئوری انتخاب این است که ما خودمان مسئول آنچه هستیم که انجام می‌دهیم و نیز اینکه ما می‌توانیم زندگی خودمان را کنترل نماییم. (کری، ۲۰۱۳؛ نقل از بردلی، ۲۰۱۴).

نیاز به بقا اساساً یک نیاز فیزیولوژیک است و پاسخ جنگ و گریز بر پایه این نیاز است. وقتی شخصی با یک موقعیت استرس آور یا بالقوه خطرناک روبه رومی شود هورمون استرس (کورتیزول) آزاد می‌کند. این انتقال دهنده های عصبی شیمیایی تغییراتی در بدن ایجاد می‌کند از قبیل اختصاص انرژی برای اعمال و رفتارهای مربوط به بقا، عدم اختصاص انرژی به تولیدمثل (فرعی دانستن تولیدمثل)، و تعویق افتادن گوارش یک عمل فرعی نسبت به بقا و زنده ماندن در این مواقع در نظر گرفته می‌شود (هانس^۳ و مندویس^۴، ۲۰۰۹؛ نقل از مارلات^۵، ۲۰۱۲).

گلاسبر معتقد است «هر آنچه انسان از تولد تا مرگ می‌تواند انجام دهد رفتار است» (گلاسبر، ۱۹۹۸، ص ۷۱؛ نقل از لوجان^۶، ۲۰۱۵) و رفتار تلاشی است برای انطباق تصاویر دنیای کیفی که غالباً این رفتارها برای رسیدن به آنچه فرد می‌خواهد به صورتی غیرمنطقی و خطرناک انجام می‌شود. اگر انسان کنترل بیرونی را کنار بگذارد تبدیل به افرادی می‌شوند که مسئولیت اعمال رفتارهای خود را پذیرفته، و لذا عملاً مسئولیت پذیر و انتخابگر می‌شوند و خود را قربان، نظام آموزشی، حکومتی، سرنوشت، تقدیر و... نمی‌دانند.

مقصر دانستن خود و مسئولیت رفتار خود را به عهده گرفتن باهم متفاوت است درحالیکه بسیاری اوقات افراد آنها را یکی می‌پندارند. طبق دیدگاه تئوری انتخاب تنها کسی که صاحب و مالک اعمال هرکس است خود اوست و لذا چنانچه زندگی فرد آن چیزی نباشد که او می‌خواهد اولین کسی که مسئولیت تغییر آنرا به عهده دارد خود آن فرد است در حالی که در سندرم مقصر دانستن دیگران همسایه، همسر موقعیت و... فرد در تلاش است تا عذری بیابد برای عدم کنترل خودش برای زندگی و لذا عدم احساس مسئولیت در قبال آن و نتیجه عدم تغییر موقعیت (پرکینز^۷، ۲۰۱۲).

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف جزء تحقیقات کاربردی و از نظر ماهیت شبه آزمایشی است که طرح «پیش

کلیه دانشجویان پسر دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید بهشتی مشهد مقدس حجم نمونه حدود ۴۰ نفر از دانشجویان است که به صورت روش نمونه گیری داوطلبانه انتخاب شدند و به طور تصادفی به گروههای گواه و آزمایش واگذار گردیدند. به منظور بالا بردن دقت پژوهش افراد برای ورود

آزمایشی (که همان آموزش به شیوه ی تئوری انتخاب می باشد) قرار گرفته و به مدت ۸ جلسه در یک بازه زمانی ۲/۵ ماهه آموزش می بیند و مجدداً پرسشنامه ها را تکمیل نمودند، اما گروه گواه در معرض متغیر مستقل قرار نگرفت.

جامعه آماری

آزمون- پس آزمون با گروه کنترل « نام دارد. در این تحقیق دو گروه از نظر متغیرهای جمعیت شناختی نظیر سن، جنس، سطح تحصیلات، بومی و غیربومی بودن مشابه یکدیگرند. در مرحله ی پیش آزمون پرسشنامه مسئولیت پذیری اجتماعی روی دانشجویان اجرا گردید سپس گروه آزمایش در معرض متغیر

جدول ۱- طرح پیش آزمون پس آزمون با گروه کنترل

پس آزمون	متغیر مستقل	پیش آزمون	انتخاب تصادفی
R	T1	X	T2 گروه آزمایش
R	T1	---	T2 گروه کنترل

است. (سعادت شامیر، ۱۳۸۳، به نقل از یونسی، فلورا و همکاران ۱۳۸۳).

گاف (۱۹۸۷) با بررسی پژوهش های مختلفی که درمورد این پرسشنامه انجام شده بودمیان ضرایب اعتبار این پرسشنامه را ۰/۷۳ گزارش داده است (شریفی، ۱۳۷۶). پژوهش های انجام شده در مورد اعتبار بین فرهنگی پرسشنامه روانشناختی کالیفرنیا (CPI) در کشورهای فرانسه، ژاپن، ایتالیا، لهستان، سوئیس و تایوان همگی بیانگر اعتبار مطلوب آن، می باشد (شریفی، ۱۳۷۶). پژوهش حاضر طی سه مرحله اجرا شد که به ترتیب عبارتند از:

الف- بعد از تعیین جمعیت تحقیق و در نظر گرفتن شرایط ورود به دوره آموزشی، ابتدا دو گروه آزمایش و کنترل به صورت تصادفی انتخاب شدند و سپس هر دو آزمون مسئولیت پذیری (پیش آزمون) در میان ۴۰ دانشجو معلم برگزار شد.

ب- در این مرحله متغیر مستقل (آموزش تئوری انتخاب) بر روی گروه آزمایش انجام شد.

به کار رفته است در سطح بالایی بوده و همواره مورد استفاده قرار گرفته و پیوسته برای بهبود آن کوشش شده است. علاوه استفاده از تمامی مجموعه ی CPI شناخت عمیقی از تعاملات اجتماعی و بین فردی مهیا می سازد.

پرسشنامه مسئولیت پذیری گاف (Re): این مقیاس اولین بار همراه با ۱۴ مقیاس دیگر در "پرسشنامه روانشناختی کالیفرنیا" توسط گاف (۱۹۸۴) مطرح گردید (مارنات، ۱۹۹۰). مقیاس سنجش مسئولیت پذیری ۴۲ سوالی به منظور سنجش ویژگیهایی از قبیل وظیفه شناسی، احساس تعهد، سخت کوشی، جدیت، قابلیت اعتماد، رفتار مبتنی بر نظم و مقررات، منطق و احساس مسئولیت مورد استفاده قرار گرفت (مارنات، ترجمه نیکخو، ۱۳۷۴، به نقل از یونسی، فلورا و همکاران). ضرایب پایایی مقیاس بخش مسئولیت پذیری از طریق روش تصنیف و آلفای کرونباخ در پژوهش عسکری، عنایتی و روشنی (۱۳۹۰) به ترتیب برابر با ۰/۷۰ و ۰/۸۱ و در بررسی دیگری، پایایی این آزمون در ایران از طریق روش بازآزمایی ۰/۸۱ بوده

به این دوره انتخاب شده اند که، دارای ویژگی های زیر هستند:

۱. تمامی دانشجویان پسر هستند
۲. تمامی دانشجویان، دانشجو معلمان سالهای اول و دوم هستند.
۳. تمامی دانشجو معلمان مجرد هستند.
۴. تمامی دانشجویان ورودی مهر ۱۳۹۲-۱۳۹۱ هستند.
۵. رده سنی تمامی دانشجو معلمان بین ۱۹ تا ۲۲ سال است.

در این پژوهش از پرسشنامه ی مسئولیت پذیری گاف (RE) استفاده شده است که ویژگی روانسنجی آن عبارتند از:

این پرسشنامه اخذ شده از پرسشنامه روانشناختی کالیفرنیا (CPI) می باشد. پرسشنامه ی روانشناختی کالیفرنیا یکی از بهترین و دقیق ترین پرسشنامه هایی است که برای سنجش ویژگی های شخصیتی میان فردی در یک جامعه ی بهنجار به کار می رود زیرا اصول فنی که در تدوین آن

جدول ۲- آماره های توصیفی برای متغیرهای تحقیق

گروه	پیش آزمون	تعداد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	میانگین	انحراف استاندارد
گروه آزمایش	پیش آزمون	۱۹	۳۲	۲۷/۲۰	۳/۸۰	
	پس آزمون	۲۰	۲۷	۳۱/۴۰	۲/۵۶	
گروه گواه	پیش آزمون	۲۰	۱۵	۲۶/۳۵	۵/۵۶	
	پس آزمون	۲۰	۱۶	۲۸/۱۰	۵/۰۵	

منبع: محاسبات محقق.

شکل ۱- مقایسه میانگین نمرات مسئولیت پذیری دو گروه در پیش آزمون و پس آزمون

مقایسه توصیفی میانگین ها در گروه آزمایش حاکی از ۴ نمره اختلاف و در گروه گواه ۲ نمره می باشد. لازم به ذکر است که برای کاهش اختلاف بین دو گروه از حیث رشته و سن و جنسیت همگن سازی بین گروه ها صورت گرفته است. در انتهای جدول انحراف استاندارد به عنوان شاخص پراکندگی در گروه ها ارائه شده است که در هر دو گروه مقدار پراکندگی با یکدیگر اختلاف ناچیزی دارد. شکل ۱ میانگین دو گروه را در مراحل پیش آزمون و پس آزمون نشان می دهد.

آمار استنباطی:

در این پژوهش برای بررسی فرضیه ها از آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شده است. جهت اجرای تحلیل کوواریانس پیش فرض هایی وجود دارد که لازم است رعایت شود و این موارد که در ادامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند به شرح زیر می باشد:

۱- طبیعی بودن توزیع نمرات؛ که با محاسبه کشیدگی^۲ و چولگی^۳ و نیز استفاده از آزمون هایی مثل کولموگراف - اسمیرنوف آن را محاسبه نمود.

متغیر همپراش (کنترل) را محاسبه کنیم و چنانچه این شاخص معنادار باشد این پیش فرض رعایت شده است.

بنابراین در ابتدا به بررسی رعایت شدن پیش فرض های تحلیل کوواریانس می پردازیم و در نهایت نتیجه گیری آماری را در خصوص فرضیه اصلی پژوهش مطرح می کنیم.

۱- بررسی پیش فرض نرمال بودن

۱-۱- بررسی نرمال بودن از طریق داده های توصیف در پیش آزمون و پس آزمون برای کل گروه ها.

۲- همگونی واریانس ها؛ که در این جا از آزمون لوین بدین منظور استفاده شده است.

۳- اجرای همپراش (پیش آزمون) قبل از شروع تحقیق.

۴- همگونی شیب رگرسیون: برای اثبات همگونی شیب رگرسیون باید مقدار F تعامل بین متغیر همپراش و مستقل را محاسبه کنیم و چنانچه این شاخص معنادار نباشد این پیش فرض رعایت شده است.

۵- خطی بودن همبستگی متغیر همپراش (کنترل) و متغیر مستقل: که در این مورد نیز باید مقدار F

جدول ۳- آمار توصیفی داده ها

	عداد	میانگین	انحراف استاندارد	کشیدگی		چولگی	
				آماره	خطای استاندارد	آماره	خطای استاندارد
پیش آزمون	۴۰	۲۶/۷۷	۴/۷۱	-۰/۸۶۴	۰/۳۷۴	۰/۰۷۸	۰/۷۳۳
پس آزمون	۴۰	۲۹/۷۵	۴/۲۹	-۱/۲۲۳	۰/۳۷۴	۱/۷۵۳	۰/۷۳۳

منبع: محاسبات محقق.

چون مقدار چولگی و کشیدگی برای متغیرهای تحقیق در بازه (۲+ و ۲-) قرار دارد، پس احتمالاً متغیرها توزیع نرمال دارند. لیکن برای اطمینان بیشتر از آزمون نرمال بودن کولموگروف - اسمیرنوف نیز استفاده می کنیم که نتایج آن به شرح زیر است:

جدول ۴- بررسی فرضیه نرمال بودن با استفاده از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف

پس آزمون	پیش آزمون		
۲۹/۷۵	۲۶/۷۸	میانگین	پارامترهای نرمال
۴/۷۱	۴/۲۹	انحراف استاندارد	
۰/۲۰۶	۰/۱۵۷	قدر مطلق	حداکثر تفاضل
۰/۱۱۰	۰/۰۹۳	مثبت	
-۰/۲۰۶	-۰/۱۵۷	منفی	
۱/۳۰	۰/۹۹	آماره آزمون	
۰/۰۶۸	۰/۲۸۱	سطح معناداری	

منبع: محاسبات محقق.

یافته های جدول ۴ نشان می دهد که سطح معناداری برای متغیر مسئولیت پذیری در هر دو مرحله ی پیش آزمون و پس آزمون بیش از ۰/۰۵ است که نشانگر صحت فرض صفر و نرمال بودن توزیع متغیرها است.

۲- بررسی همگنی واریانس ها از طریق آزمون لوین

جدول ۵- آزمون لوین برای برابری واریانس دو گروه آزمایش و گواه

آماره F	درجه آزادی صورت	درجه آزادی مخرج	سطح معناداری
۳/۵۰	۱	۳۸	۰/۰۶۹
۹/۰۱	۱	۳۸	۰/۰۷۵

منبع: محاسبات محقق.

نتایج جدول ۵ بیانگر آن است که سطح معناداری برای آزمون لوین بیش از ۰/۰۵ می باشد. بنابراین با اطمینان ۰/۹۵ نتیجه می گیریم که فرض برابری واریانس های دو گروه پذیرفته می شود.

۳- متغیر همپراش

متغیر پراش که همان پیش آزمون می باشد قبل از شروع کار آزمایشی از هر دو گروه آزمایش و شاهد به عمل آمده است و تمامی دانشجویان این دو گروه آزمون مسئولیت پذیری گاف را تکمیل نمودند.

۴- بررسی پیش فرض همگونی شیب رگرسیون:

جدول ۶- آزمون تحلیل واریانس برای بررسی اثرات بین آزمودنی ها

منبع	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معناداری
مدل تصحیح شده	۱۳۵/۰۱	۲			
Intercept	۷۰۱/۷۴	۱	۶۷/۵۱	۴/۲۹	۰/۰۲۱
گروه پیش آزمون	۱۳۵/۰۱	۲	۷۰۱/۷۴	۴۴/۵۸	۰/۰۰۰
خطا	۵۸۲/۴۹	۳۷	۶۷/۵۱	۴/۲۹	۰/۲۰۱
کل	۳۶۱۲۰	۴۰	۱۵/۷۴		
کل (تصحیح شده)	۷۱۷/۵۰	۳۹			

منبع: محاسبات محقق.

طبق یافته های جدول فوق مقدار $(F = ۴/۲۹)$ معنادار نمی باشد $(۰/۲۰۱ < ۰/۰۵)$ لذا پیش فرض همگونی شیب رگرسیون در این تحلیل رعایت شده است.

۵- بررسی پیش فرض خطی بودن متغیر کنترل (همپراش) و متغیر مستقل:

جدول ۷- تحلیل واریانس برای اثرات بین آزمودنی ها

منبع	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معناداری
مدل تصحیح شده	۱۳۵/۳۲	۲			
Intercept	۷۳۱/۰۳	۱	۶۷/۶۶	۴/۳۰	۰/۰۲
پیش آزمون	۲۶/۴۲	۱	۷۳۱/۰۳	۴۶/۴۶	۰/۰۰۰
گروه	۹۸/۴۶	۱	۲۶/۴۲	۱/۶۸	۰/۰۲۳
خطا	۵۸۲/۱۹	۳۷	۹۸/۴۶	۶/۲۶	۰/۰۱۷
کل	۳۶۱۲۰	۴۰	۱۵/۷۴		
مدل (تصحیح شده)	۷۱۷/۵۰	۳۹			

منبع: محاسبات محقق.

۱۰- گلاس، ویلیام (۱۳۹۰) مدیریت بدون زور و اجبار (بررسی تئوری کنترل و نظریه ادوارد مینگ) ترجمه ملکی، نسرين. تهران: انتشارات دایره - گندمان.

۱۱- وطن دوست، رضا (۱۳۸۸)، مسئولیت پذیری و مسئولیت گریزی (فرهنگ روابط اجتماعی در آموزه های اسلامی)، انتشارات موسسه فرهنگی قدس.

۱۲- یونسی، فلورا، معین، لادن و شمشیری نیا، ترلان (۱۳۸۸)، مقایسه سلامت روان، عزت نفس و مسئولیت پذیری دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی خانواده های طلاق و عادی شهرستان فیروزآبادسال تحصیلی ۸۸ - ۸۷، فصلنامه زن و جامعه، سال اول، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۸ ص ۹۶-۷۹.

فهرست منابع و مآخذ انگلیسی

- Bradley, E. (2014). Choice theory and reality therapy: An overview. International journal of choice theory and reality therapy. Vol XXXI, NO. 2. Spring.
- Burden ski, T. K. & Faulkner, B. (2010). Empowering college students to satisfy their basic needs: Implication for primary, secondary and post-secondary educators. International journal of choice theory and reality therapy. Vol. XXX, NO.1. Fall.
- Kianipour, O. & Hosseini, B. (2012). An examination of the effectiveness of choice theory on teachers' teaching effectiveness and students' subsequent academic achievement. International journal of choice theory and reality therapy. Vol. XXXI, NO.2. Spring.
- Lujan, S. K. (2015). Quality counselling: An examination of choice theory and reality therapy. International journal of choice theory and reality therapy. Vol. XXXIV, NO.2. Spring.
- Markman, K.D., & Tetlock, P.E. (2008). Accountability and close call counterfactuals: The loser who nearly won and the winner who nearly lost. Personality and social Psychology Buttetin. 26, 12131224-
- Marlatt, L. (2014). The neuropsychology behind choice theory: five basic needs. International journal of choice theory and reality therapy. Vol. XXX, NO.1. Fall.
- Mateo, N. J; Ngombedula, G.; Melio, EL.; Banachea, R. & Paat, JN. (2014). Enhancing self-efficacy of college students through choice theory. International journal of choice theory and reality therapy. Vol. XXXIII, NO.2. Spring.
- Perkins, E. (2012). Choice theory and blame versus responsibility. International journal of choice theory and reality therapy. Vol. XXXI, NO.2. Spring

اثر دارد.

قنبری و همکاران (۱۳۹۲) آموزش سخت رویی را بر میزان سازگاری مسئولیت پذیری مورد مطالعه قرار دادند و نشان دادند که آموزش سخت رویی باعث تقویت سازگاری و مسئولیت پذیری دانشجویان شده است.

یک مطالعه شبه آزمایشی (پیش آزمون-پس آزمون) در ایران (کردستان) روی دانش آموزان مدارس راهنمایی انجام شده که در آن کیانی پور و حسینی نشان دادند ۸ جلسه آموزش تئوری انتخاب به معلمان سبب بهبود پیشرفت تحصیلی بعدی دانش آموزان گردیده است (۲۰۱۲).

در مطالعه دیگری که توسط ماتنوه همکاران (۲۰۱۴) انجام گردید مداخله روانی-تحصیلی به شیوهی تئوری انتخاب باعث ارتقای سطح خود کارآمدی در دانشجویانی گردید که از مشکلات روانشناختی رنج می بردند و عملکرد تحصیلی خوبی نداشتند.

فهرست منابع و مآخذ فارسی

- پاشا، غلامرضا و گودرزیان، مهري. رابطه سبک های هویت و رشد اخلاقی با مسئولیت پذیری در دانشجویان. سایت SID.
- شفیع آبادی، عبدالله، ناصری، غلامرضا (۱۳۸۹). نظریه های مشاوره و روان درمانی، (۱۳۸۹)، تهران، مرکز نشر دانشگاهی.
- صالح صدیق پور، بهرام، اسدی، مسعود و میری، میرنادر (۱۳۸۹) رابطه نیازهای بنیادین و حمایت اجتماعی در سازگاری آموزشی، اجتماعی و عاطفی دانش آموزان، مجله روانشناسی، سال ۸۴، شماره ۴.
- طالبی، ابوتراب و خوشبین، یوسف (۱۳۹۰). مسئولیت پذیری اجتماعی جوانان، سایت SID.
- قنبری، وحید، شکیب، مهدی، قنبری، علی، رحیمی، سهیل، رحیمی و باغانی، رمضانعلی (۱۳۹۲). تاثیر آموزش سخت رویی بر سازگاری و مسئولیت پذیری دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی.
- کشاورز افشار، حسین با خوش کنش، ابوالقاسم، جهان بخشی، زهرا، نواحی نژاد، شکوه ثنائی ذاکر، باقر (۱۳۹۰) اثربخشی مشاور گروهی گلاس، ویلیام (۱۳۹۰) تئوری انتخاب: درآمدی بر روانشناسی امید، ترجمه دکتر علی صاحبی، تهران: انتشارات سایه سخن.
- گلاس، ویلیام (۱۳۸۸)، مدارس بدون شکست، ترجمه ساده حمزه و مؤده حمزه تهران: انتشارات رشد.
- گلاس، ویلیام (۱۳۹۰) مدیریت بدون زور و اجبار (کار بست تئوری انتخاب در مدیریت نیروی انسانی) ترجمه صاحبی، علی. تهران: انتشارات سهراب.
- گلاس، ویلیام (۱۳۹۱) مدرسه کیفی: مدیریت، بدون توسل به زور و اجبار، مدیریت هدایتی، مترجم دکتر آسیه شریعتمدار تهران: موسسه خدمات فرهنگی رسا.

نتایج ارائه شده حاکی از آن است که آماره F برای متغیر پیش آزمون ۱/۶۸ است که در سطح $\alpha = 0/05$ معنادار می باشد. لذا نتیجه می گیریم که همبستگی بین متغیر همپراش (پیش آزمون) و متغیر مستقل (آموزش تئوری انتخاب) خطی می باشد و چون که این پیش فرض ANCOVA نیز رعایت شده است پس شرایط لازم برای اجرای صحیح این آزمون وجود دارد.

نتیجه گیری

فرضیه اصلی پژوهش آموزش نظریه انتخاب بر میزان مسئولیت پذیری اجتماعی دانشجویان تأثیر دارد.

یافته های لازم برای آزمون این فرضیه در جدول ۷ ارائه شده است. با نگاهی به آماره F برای متغیر گروه متوجه معناداری آن می شویم ($0/05 < 0/01$). لذا نتیجه می گیریم که آموزش تئوری انتخاب بر میزان مسئولیت پذیری دانشجویان تأثیر داشته است و این اثر پس از حذف متغیر همپراش (پیش آزمون) به دست آمده است. از آن جا که در این پژوهش صرفاً ۲ گروه آزمایش و شاهد داشته ایم نیازی به اجرای آزمون های تعقیبی نمی باشد و تفاوت میانگین های دو گروه جهت این تأثیر را نشان می دهد. میانگین مسئولیت پذیری در گروه آزمایش در مرحله پیش آزمون ۲۷/۲۰ بوده است که در مرحله پس آزمون به ۳۱/۴۰ رسیده است و نتایج حاکی از آن است که این اختلاف برای گروه آزمایش معنادار است.

فرضیه حاضر با پژوهش های انجام شده همخوانی دارد: طالبی و خوشبین (۱۳۹۱) در یک تحلیل پیمایشی به بررسی مسئولیت پذیری اجتماعی جوانان پرداختند و یافته های تحقیق نشان داد که مسئولیت پذیری اجتماعی جوانان شهر همدان متوسط است و میزان مسئولیت پذیری جوانان در ابعاد اقتصادی، سیاسی جامعه ای و فرهنگی متفاوت است به طوری که کمترین مسئولیت پذیری جوانان در بعد سیاسی می باشد.

کشاورز و همکاران (۱۳۹۰) به منظور تعیین اثربخشی مشاوره گروهی با شیوه حل مسئله با تاکید بر نیازهای بنیادین نظریه انتخاب در بهبود روابط زوج ها مطالعه ای انجام دادند و نتایج مطالعه نشان داد که مشاوره گروهی با شیوه ی حل مسئله با تاکید بر نیازهای بنیادین توانست باعث افزایش گفتگوی سازنده زوج ها شود و هم چنین باعث کاهش الگوی توقع - کناره گیر و اجتناب متقابل زوج ها گردید.

صالح صدیق پور و همکاران (۱۳۸۹) با هدف بررسی رابطه بین نقش نیازهای بنیادین (عشق، قدرت، بقا، آزادی و تفریح) و حمایت اجتماعی در سازگاری آموزشی، اجتماعی و عاطفی دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه استان قزوین دریافتند که حمایت اجتماعی بر سازگاری عاطفی، آموزشی و اجتماعی اثر مستقیم دارد. نیاز به آزادی بر سازگاری عاطفی و نیاز به عشق بر سازگاری آموزشی اثر مستقیم و غیرمستقیم دارد و نیاز به بقا و قدرت به طور غیرمستقیم بر سازگاری آموزشی، اجتماعی و عاطفی